

LUNDS
UNIVERSITET

Integrationsbefrämjande projekt med fokus på nyanlända – Från regional till lokal nivå

En kvalitativ studie av bibliotekverksamhet utifrån
interkulturellt perspektiv

Författare: Stina Lindgren
Handledare: Mattias Nowak
Examinator: Eleonora Narvselius

Kandidatuppsats
Våren 2017

Lunds universitet
Humanistiska fakulteten
Kandidatprogrammet i Europastudier med humanistisk profil
Box 201, 221 00 LUND

Abstract

Culture has importance for promoting sustainable social development, integration and for broadening people's perspectives. Thus, both cultural institutions and organizations can be seen as hubs or arenas, where for example an exchange of knowledge takes place, that can give rise to increased tolerance for people's differences.

In Scania the regional cultural department, Kultur Skåne, plays a significant role in putting the cultural questions on the agenda, as well as demonstrating its power for increased social community and integration. This study examines one of the working areas that Kultur Skåne promotes, the area of library development and activities.

The purpose of this qualitative study has been to investigate how Kultur Skåne supports integration-promoting projects with a focus on library activity and refugees. The aim has also been to seek knowledge about how projects are operationalized on local level, and analyze whether they can be interpreted from an intercultural perspective.

My result shows that Kultur Skåne acknowledges libraries as important arenas for integration of refugees for example through its financial support for projects. Furthermore the local projects examined in this study can be studied from a intercultural viewpoint, as both project highlights that their activities have resulted in mutual respect and interaction.

Keywords: Integration, library activity, refugees

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Sveriges "nya" flyktingpolitik och kommuners roll i integrationsarbetet	2
1.2 Problemformulering och Syfte	3
1.3 Disposition	4
2. Teoretisk referensram	5
2.1 Begreppsdefinition	5
2.2 Integration	6
2.3 Språk som kulturbärare	8
2.4 Från mångkulturellt till interkulturellt perspektiv	9
2.5 Sammanfattning	12
3. Metod	13
3.1 Kvalitativ forskningsintervju	13
3.1.1 Urvalsgrupp	14
3.1.2 Datainsamling och genomförande	15
3.1.3 Bearbetning och analys	15
3.2 Tillförlitlighet och generaliserbarhet	16
3.3 Etiska överväganden	17
4. Empirisk information om Kultur Skåne	19
4.1 Region Skåne och det öppna Skåne	19
4.1 Region Skåne och biblioteksverksamheten	19
5. Resultat och analys	21
5.1 Regional nivå – Kultur Skånes stöd i integrationsbefrämjande biblioteksutveckling	21
5.1.1 Stöd i samverkan med lokalsamhället – biblioteket som mötesplats	22
5.1.2 Ekonomiskt stöd	23
5.1.3 Kompetensutveckling, spridning och omvärldsbevakning	24
5.1.4 Uppföljning och utvärdering av projekt	24
5.2 Analys – Regional nivå	25
5.3 Lokal nivå - Två integrationsbefrämjande projekt	26
5.3.1 Projektens syfte och innehåll	27
5.3.2 Projektens genomförande	29
5.3.3 Kulturens betydelse för integration	31
5.4 Analys – Lokal nivå	33
5.4.1 Biblioteket som arena för språkutveckling och fördjupade samtal	35
5.4.2 Biblioteket som arena för interkulturella möten	36
5.5 Sammanfattning och slutsats	37
6. Förslag till vidare forskning	40
7. Källförteckning	40

1. Inledning

En "...flyktingsituation som saknar motstycke i modern tid..."¹ Europa bevittande under 2015 en stor humanitär kris, vars omfattning skulle gå till historien som den största massinvandring man erfarit sedan andra världskriget.²

För Sveriges del blev krisen allra mest påtaglig i Skåne dit flyktingar anlände söderifrån genom att ta sig över Öresundsbron och genom att åka med färjelinjer över till svensk mark.³ Ett digert integrationsarbete ligger därmed på de skånska kommunernas ansvar. Som den högsta direktvalda politiska organisationen i Skåne ansvarar Region Skåne för ett flertal olika verksamhetsområden, däribland kulturfrågor.⁴ Kultur anses spela en viktig roll i arbetet för hållbar samhällsutveckling och för att vidga människors perspektiv⁵, genom att den skapar arenor för möten mellan människor och mellan generationer som kanske annars inte skulle mötts, vilket i sin tur uppmuntrar till mångfald och ökad förståelse för andra kulturer.⁶ Kulturförvaltningen – Kultur Skåne, är en egen förvaltning inom Region Skåne som bedriver utvecklingsarbeten inom ett flertal områden bl.a. teater, musik, litteratur och bibliotek. Förvaltningen verkar på uppdrag av regionens kulturnämnd och har som huvudsakligt mål att göra konst och kultur tillgängligt för alla i regionen. Nämnden antog 2015, tillsammans med regionfullmäktige, en *Regional Kulturplan för Skåne 2016–2019*. Planen innehåller regionens prioriteringsområden samt beskriver Skånes breda utbud av kulturella verksamheter.

Själv har jag erfarenheter av hur kultur såsom drama, musik, bild och berättelser kan skapa vänskap och förståelse mellan människor. Både som deltagare och som ungdomsledare har jag deltagit i internationella utbyten, just i syfte att skapa förståelse och tolerans. Mitt intresse riktas i denna studie mot det samhällsgemensamma ansvar Region Skånes kulturförvaltning har för att underlätta integrationen och interkulturella möten, vilket bland annat kommer till uttryck genom biblioteksutvecklande projekt.

¹ "Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2015" *Migrationsverket* [webbsida], (2015)

<<https://www.migrationsverket.se/download/18.23e76fe91505855cf767e4/1485556206639/Migrationsverket+oktoberprognos+2015+P5-15.pdf>>, hämtad 2017-04-08, s. 2.

² "The EU and the refugee crisis" *European Commission* [webbsida], (2016) <<http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/en/#what-is-refugee-crisis>>, hämtad 2017-04-19.

³ "På Öresundsbron blir flyktingkrisen synlig" *DN* [webbsida], (2015) <<http://www.dn.se/nyheter/sverige/pa-oresundsbron-blir-flyktingkrisen-synlig/>>, hämtad 2017-04-15.

⁴ "Om Region Skåne" *Region Skåne* [webbsida], <<http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/>> hämtad 2017-04-04.

⁵ Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*, s. 3–5.

⁶ J. D. Snowball och A. C. M Webb, "Breaking into conversation: cultural value and the role of the South African National Arts Festival from apartheid to democracy", *International Journal of Cultural Policy*. Vol. 14, nr. 2, 2008, s. 153. Tillgänglig: Gothenburg university library (hämtad: 2017-05-12)

1.1 Sveriges ”nya” flyktingpolitik och kommuners roll i integrationsarbetet

Under 2015 anlände dagligen tusentals migranter till EU via Balkan, Turkiet och Grekland för att söka asyl. Som en följd av denna omfattande flyktingström sattes EU:s reglering av asylmigration i stor utsträckning ur spel. Varken yttre gränskontroller av Schengenområdet eller registrering av ankommande flyktingar kunde upprätthållas.⁷ Avsaknad av reglering innebar i sin tur att migranter på egen hand sökte sig till de länder där de ville söka asyl,⁸ vilket ställde nya krav på medlemsstater, såsom Sverige, att hantera ett mycket omfattande flyktingmottagande.⁹ För hela EU innebar situationen ett nytt läge och det visade sig inom kort att det var svårt för medlemsstaterna att enas i frågan om hur man skulle hantera denna kris.¹⁰

Statistiska undersökningar gjorda av Eurostat visar att över 1,2 miljoner asylsökande registrerades i Europa under 2015. Sverige var ett av de länder som, proportionellt sett, tog emot flest flyktingar i relation till den egna befolkningens mängd.¹¹ Det ökade antalet flyktingar ledde till att statsminister Stefan Löfven blev tvungen att byta ut lovord om solidaritet mot en överenskommelse om åtstramning gällande migrationen. I november 2015 meddelade regeringen att migrationen skulle anpassas till EU:s minimikrav, och att svenska gränskontroller skulle införas, för att bromsa antalet flyktingar.¹² Innan dessa åtgärder kommit på plats hade Malmö, som första anhalt för många asylsökande i Sverige, uppgraderat sin krisnivå från ”störning” till ”allvarlig händelse”.¹³ Enligt siffror framtagna av Länsstyrelsen mottogs totalt det 6141 nyanlända flyktingar med uppehållstillstånd under år 2015 och 8992 personer år 2016 i de skånska kommunerna. För år 2017 sjönk antalet till 3811 som fördelades mellan Skånes alla 33 kommuner med undantag av Perstorp och Östra Göinge som tagit emot störst antal nyanlända under tidigare år.¹⁴

Trots att flyktingsituationen globalt sett är minst lika omfattande 2017, två år efter den stora flyktingkrisen, tycks migrationen till Sverige ha stabiliserats då framkomligheten har försvårats i Europa genom ID-kontroller och EU:s migrationsavtal med

⁷ ”Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2015” *Migrationsverket*, s. 2.

⁸ *Ibid.*, s. 6.

⁹ *Ibid.*, s. 2.

¹⁰ *Ibid.*, s. 14.

¹¹ “Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015” *Eurostat* [webbsida], (2016) <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>>, hämtad 2017-04-09.

¹² “Ett år sedan flyktingkrisen - så ser det ut idag” *SVT*, 3/10 (2016) <<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/ett-ar-sen-flyktingkrisen-sa-ser-det-ut-i-dag>>, hämtad 2017-04-09.

¹³ “På Öresundsbron blir flyktingkrisen synlig” *DN*.

¹⁴ ”Mottagning och etablering av nyanlända” *Länsstyrelsen* [webbsida], <<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/manniska-och-samhalle/integration/mottagning-och-etablering-av-nyanlanda/Pages/index.aspx>>, hämtad 2017-04-20.

Turkiet.¹⁵ Ett minskat asylmottagande för svensk del är dock inte ett skäl för svenska staten att luta sig tillbaka. Många utmaningar sprungna ur det ökade flyktingmottagandet och ett stort integrationsarbete kvarstår.

Lena Micko, ordförande för intresseorganisationen Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), påtalar att det långsiktiga integrationsarbetet av nyanlända har högsta prioritet. En förutsättning för att lyckas med integrationen, menar hon, är att staten, landsting, regioner och kommuner arbetar tillsammans för att finna goda lösningar.¹⁶ Nyanlända är bl.a. i behov av bättre samhällsorientering och ökad kunskap om grundläggande rättigheter och skyldigheter som rör demokrati, jämställdhet, religions- och yttrandefrihet. Kommunerna har ett samhällsledande ansvar i att motverka utanförskap och se till att människor möts i dialog. Här talas om att särskilda statliga stimulansmedel behöver riktas till kommuner. Kultur är ett av flera områden som lyfts fram som viktigt för att stimulera arbetet med demokratiutveckling, integration och mångfald.¹⁷

1.2 Problemformulering och Syfte

Kultur spelar, som jag inledningsvis lyft, en viktig roll i arbetet för hållbar samhällsutveckling, för integration och mångfald. Kulturinstitutioner och kulturorganisationer är således viktiga knutpunkter och arenor för kunskapsutbyten, vilket i sin tur kan ge upphov till ökad tolerans för olikhet.¹⁸ Kultur Skåne har därmed en betydande roll i att sätta kulturfrågorna på agendan och visa på dess kraft för ökad social gemenskap och integrationsbefrämjande arbete.¹⁹ Då kultur är ett brett område, har jag begränsat studien till biblioteksverksamheten.

Syftet med den här uppsatsen är att i en kvalitativ studie undersöka hur Kultur Skåne, som regional kulturförvaltning, stödjer integrationsfrämjande projekt med särskilt fokus på biblioteksverksamhet och nyanlända. Syftet är också att söka kunskap kring hur beviljade projekt genomförs på lokal nivå och hur projekten kan förstås utifrån ett interkulturellt perspektiv. Mot bakgrund av detta ställs följande forskningsfrågor:

¹⁵ "Verksamhets- och utgiftsprognos 2017" *Migrationsverket* [webbsida], <<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac38715917594/1485556216677/Migrationsverkets+prognos+oktober+2016.pdf>>, hämtad 2017-04-11, s. 2.

¹⁶ "SKL:s agenda för integration – om asylmottagande och nyanländas etablering" *SKL* [webbsida], (2017) <<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/skls-agenda-for-integration.html>>, hämtad 2017-04-12, s. 3.

¹⁷ *Ibid.*, s. 19–20.

¹⁸ Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*, s. 3–5.

¹⁹ *Ibid.*, s. 8.

- På vilka sätt bidrar Kultur Skåne till bibliotekens integrationsbefrämjande arbete?
- Hur operationaliseras beviljade projekt med nyanlända som målgrupp, på lokal nivå?
- På vilka sätt bidrar projekten till interkulturella möten?

1.3 Disposition

Denna kandidatuppsats är en kvalitativ studie vars resultat bygger på intervjuer med representanter med ansvar för biblioteksutveckling på regional och på lokal nivå. Inledningsvis redogör jag för problemområdet och syftet med studien. Därefter kommer en begreppsförklaring samt en redogörelse av relevant forskning, vilken utgör såväl förståelsegrund som teoretisk referensram för studien. Det teoretiska ramverket följs av en metoddel där jag beskriver min valda metod och diskuterar dess relevans samt etiska aspekter. Dokument, så som den regionala kulturplanen, Skånes regionala utvecklingsstrategi samt projektansökningar används primärt som relevant bakgrundsteckning i samband med resultatpresentationen. Innehållet i de studerade dokumenten var också till stor hjälp när jag formulerade frågorna till intervjuerna då läsningen väckte funderingar, vilka inspirerade mitt intervjuarbete. Informationen i Region Skåne officiella dokument utgör även en i sammanhanget relevant källa för empiriska fakta, härmed är dessa dokument väsentliga för uppsatsen men de utgör inte det primära analysmaterialet. Det är istället idéer, åsikter, påståenden, reflektioner mm. från de intervjuade informanterna som jag framförallt analytiskt granskar i min resultatdel. Resultatet presenteras i två delar, en regional nivå och en lokal nivå. Varje del avslutas med en analys. Avslutningsvis finns ett avsnitt där jag lyfter förslag till fortsatt forskning.

2. Teoretisk referensram

Frågor om integration och huruvida kultur kan bidra till integration är centralt för studien. Språket anses vara en nyckel till delaktighet i det svenska samhället liksom att människor från olika bakgrunder får möjlighet att mötas och samtala för att skapa ömsesidig förståelse²⁰. I detta avsnitt kommer jag därför att redogöra för vad forskning säger om integration och språkets roll som kulturbärare. Sverige har blivit ett allt mer mångkulturellt land, där begreppet interkulturellt i allt större grad har ersatt mångkulturellt, varför jag valt att visa på diskrepansen mellan dessa båda begrepp. Avsnittet utgör på så sätt såväl förståelsegrund som teoretiskt ramverk för studien. Inledningsvis definieras några nyckelbegrepp som används i studien. Kapitlet avslutas med ett kort sammanfattning.

2.1 Begreppsdefinition

Nyanländ: Som nyanländ räknas enligt Migrationsverket²¹ den som varit bosatt utomlands och kommit till Sverige, är mottagen i en kommun och beviljats uppehållstillstånd för bosättning. Som nyanländ räknas man max i fyra år.²²

Invandrare: I studien används begreppet invandrare för människor med utländsk bakgrund som flyttat till Sverige. Begreppet är dock inte helt problemfritt och till vardags används begreppet ofta som benämning på personer med utomnordisk bakgrund. Alternativet hade varit att skriva människor med utländsk anknytning, alternativt immigranter. Eftersom officiella dokument använder begreppet invandrare görs även så i denna studie.²³

Integration: Är inget entydigt begrepp. I relation till internationell migration och etniska relationer, inbegriper integration de sociala processer, genom vilka minoriteter eller invandrare blir en del av ett nytt samhälle. Definitionen av begreppet är mycket vid och rör människors delaktighet inom såväl arbete, bostadsmarknad som socialt, politiskt och kulturellt liv.²⁴

Kultur: I denna uppsats används ordet kultur som humanistiskt kulturbegrepp för att beskriva olika uttrycksformer så som dans, teater, musik, språk, etc. Kultur används också som samhällsvetenskapligt begrepp för att beskriva något socialt överförbart som tex. ett levnadsmönster och normer. Ur detta senare perspektiv är det även vanligt att kultur förknippas med nation och språk.

²⁰ J. Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*. 2 uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2009), s. 48.

²¹ "Vanliga begrepp när det gäller statliga ersättningar", *Migrationsverket* [webbsida], (2016) <<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Vanliga-begrepp.html>> hämtad 2017-04-25.

²² Regeringens proposition, "Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång" 2014/ 15:45, s. 1.

²³ M. Popoola, *Integration, en samtidspegling* (Stockholm: Edita Nordstedts Tryckeri, 2002), s. 9.

²⁴ *Nationalencyklopedin* [online] <<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integration>> hämtad 2017-04-25, u.o. "integration"

Mångkulturell: begreppet anger ett tillstånd, dvs. den faktiska situationen vilken innebär att en mångfald av individer med olika kultur, etnicitet eller nationalitet finns inom ett och samma land.

Interkulturell: begreppet beskrivs till skillnad från mångkulturell som en handling eller en process som tar utgångspunkt i det mångkulturella samhället och betecknar ett ömsesidigt förhållningssätt och interaktion mellan individer med olika kulturell bakgrund.²⁵

2.2 Integration

Integration är inget lättdefinierbart begrepp. Enligt NE är integration den process som en människa genomgår när hon anpassar sig till en ny kultur. I relation till internationell migration och etniska relationer (IMER), inbegriper integration de sociala processer, genom vilka minoriteter eller invandrare blir del av ett nytt samhälle. Definitionen av begreppet är mycket vid och rör människors *delaktighet* inom såväl arbete, bostadsmarknad som socialt, politiskt och kulturellt liv.²⁶

En uppfattning som funnits länge är att integration främst rör invandrandens anpassning till det svenska samhället. Det är en föreställning som befäster föreställningen om en bestämd gruppindelning mellan väl integrerade svenskar och avvikande invandare som måste anpassa sig. Darvishpour och Westin menar att denna uppfattning också lett till att integrationsfrågan i mångt och mycket blivit en särpolitik för invandrare, trots att integration som begrepp likaväl bör begripa svenskars integrering i ett mångkulturellt samhälle.²⁷ I allt större utsträckning har således integration börjat ses som en process kring ömsesidig anpassning där en ny social gemenskap skapas av både majoritetsbefolkning och minoritetsbefolkning tillsammans.²⁸ I min uppsats utgår jag från ett perspektiv på integration som en ömsesidighet där integrationen måste ses som en tvåsidig process.

I en utvärdering av svensk integrationspolitik beskriver Johansson Heinö, statsvetare vid Göteborgs universitet, problematiken och begreppsförvirringen kring begreppet integration. Han problematiserar hur invandrings- och integrationspolitiken i Europa har växlat från tidigare assimilationskrav, till att under senare decennier innefatta ett tydligt multikulturellt ideal, för att nu återgå till större krav på assimilation.²⁹ Han menar vidare att Sverige till viss del avviker från assimilationskraven och han ställer sig kritisk till

²⁵ H. Lorentz och Bosse Bergstedt red., *Interkulturellt perspektiv pedagogik i mångkulturella lärmiljöer* (Lund: Studentlitteratur, 2016), s. 16.

²⁶ *Nationalencyklopedin*, u.o. ”integration”

²⁷ M. Darvishpour och Charles Westin red., *Migration och etnicitet – perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. 2. uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2015), 21.

²⁸ *Ibid.*, s. 101.

²⁹ A. Johansson Heinö, *Integration eller assimilation. En utvärdering av svensk integrationsdebatt*. (Stockholm: Timbro, 2011) s. 10, 17.

att multikulturalistiska ideal i allt för stor grad lett till en politik som har givit invandare friheten att välja i vilken utsträckning de vill integreras.³⁰ Han framhåller därför att vi inte enbart kan tala om integration utan att förhålla oss till andra för sammanhanget relevanta begrepp såsom assimilation, jämlikhet och identitet.³¹

Popoola, fil dr i sociologi och docent i IMER vid Malmö högskola, har bl.a. ägnat sin forskning åt integrations- och segregationsprocesser.³² Även hon påpekar att integrationsbegreppet är svårdefinierbart. Inom politisk retorik definieras integration vanligtvis som en självklar motsats till segregation, d.v.s. åtskillnad. Integration som fenomen, framställs även ofta vara svaret på många av dagens samhällsutmaningar och en allmän konsensus tycks råda kring integration, som förenligt med många fördelar.

Popoola lyfter fram en rad nyckelbegrepp, som inbegriper bl.a. jämlikhet (jfr. Johansson Heinö), liksom funktionell integration. Integration handlar enligt Popoola om:

- *Sammanfogning*, som innebär att alla delar, oberoende av storlek anpassas till varandra, vilket utmanar den gängse definitionen och tanken om att integration endast rör minoritetsmedlemmars anpassning till majoritetssamhället.
- *Jämlikhet och rättvisa*, vilket kan kopplas till människors lika värde. Dessa begrepp är dock inte heller lättdefinierbara, då de i sig innefattar en rad tolkningsmöjligheter om hur rättvisa och jämlikhet uppnås. Handlar det om rättighet till likhet eller till olikhet, för att uppnå jämlikhet?
- *Utjämning*, dvs. ett utjämnande av ekonomiska eller sociala klyftor.
- *Blandning*, spridningen av människor med olika bakgrund. Tanken med sådan blandning är att möten mellan människor kan stärka samhället genom att bidra till ökad förståelse och därmed minskad konflikt mellan grupper.
- *Interaktion*, som utgör grunden för samspel och acceptans. I de möten som uppstår kan ett utbyte och ett medvetandegörande av olika värderingar ske vilket i sin tur kan leda till ökad förståelse.
- *Inkludering*, används ofta synonymt med integration, och relateras vanligen till invandrarens delaktighet inom olika samhällsområden.

³⁰ Ibid, s. 8.

³¹ Ibid, s. 28.

³² Popoola, *Integration, en samtidspeglning*, s. 4.

Inkludering kan även betraktas som en motsats till social uteslutning och innefattar delaktighet.

- *Delaktighet*, kan i sin tur kopplas till en allmän gemenskapskänsla.
- *Tillit*, kan handla om tillit både på samhälls- och på individnivå. På samhällsnivå rör det tilliten till organisationer och institutioner och på individnivå mänskliga relationer som innefattar förtroende mellan minoritets- och majoritetsbefolkning.³³
- *Funktionell integration*, handlar om en lägsta anpassningsgrad där alla individer måste vara överens om vissa grundläggande fakta och inte bryta mot tydligt definierade regler.³⁴ Med invandraren i fokus rör begreppet en minsta möjlig anpassning till majoritetssamhällets krav, vilket försäkrar att värderingar och levnadsmönster behålls. Begreppet kan dock få en vidare innebörd om integrationen förstås som en ömsesidig anpassning, där såväl minoritets- som majoritetsbefolkning förväntas anpassas till varandra. Enligt det synsättet sker en kontinuerlig förändring där kulturella värderingar och sociala mönster ständigt influeras av varandra.³⁵

2.3 Språk som kulturbärare

I regeringens proposition 1997/ 98: 16 *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik* föreslår regeringen mål och inriktning, där mångfalden ska vara utgångspunkten för den framtida integrationspolitiken. I rapporten poängteras delaktighet och inflytande, vilket belyser både formella rättigheter men också reella möjligheter att kunna utnyttja rättigheterna. De reella möjligheterna handlar inte minst om att kunna göra sin röst hörd, vilket kräver kunskap och information om det samhälle man lever i. Under kapitlet om språk och utbildning tas bl.a. vikten av kunskaper i det svenska språket upp som en nyckel till det svenska samhället. Språket ses som ett redskap både för tanken och för att kunna kommunicera, skapa förståelse och ömsesidig respekt. Språket beskrivs vidare som en viktig kulturbärare.

Kommunerna har skyldighet att erbjuda språkundervisning, svenska för invandrare (SFI), men ansvaret för att lära det svenska språket ligger ytterst på individen

³³ Ibid, s. 10 – 15.

³⁴ M. Poopola, *Det sociala spelet av Romano Platsso* (Lund: sociologiska institutionen, Lunds universitet, 1998). s 21.

<<http://portal.research.lu.se/ws/files/4805540/2173796.pdf>> hämtad 2017-04-03.

³⁵ Poopola, *Integration – en samtidsspeglning*, s. 15.

själv. För ökad motivation att utveckla språkkunskaper, lyfts faktorer som användbarhet – att kunna använda språket även utanför undervisningssituationen.³⁶ Eftersom alla människor har olika förutsättningar att lära ett nytt språk, exempelvis beroende på ålder och utbildning, togs de tidigare krav som funnits på kunskaper i det svenska språket för att få medborgarskap, bort.³⁷ Sverige är därmed på väg att bli det enda land i Europa där språkkunskaper inte ses som ett villkor för medborgarskap.³⁸

Stier påtalar att språket har en framträdande roll som kulturbärare. Sambandet mellan språk och kultur är tydligt där språkliga variationer ger upphov till olika tankesätt.³⁹ Språket är ett viktigt redskap för att individer ska kunna uttrycka sin vilja, utöva sina rättigheter och därmed hantera sin situation.⁴⁰ Enligt Stier utgör språket ett slags kulturellt filter, genom vilket individen har möjligheten att förstå sin verklighet. Utifrån interkulturellt perspektiv, vilket redogörs för i nästa stycke, lyfts kommunikation som en viktig aspekt för möjliggörandet av kulturella möten. Borgström talar om vikten om att även förstå det outtalade i mänsklig kommunikation samt förståelsen för att samma fenomen kan ha olika betydelse för olika personer.⁴¹ Tack vare vår förmåga till avancerad kommunikation i både tal och skrift kan vi ta till oss och delge information och kunskap, förmedla bilder av oss själva samt skapa gemenskap och bygga relationer i mötet med nya människor.⁴²

2.4 Från mångkulturellt till interkulturellt perspektiv

Sverige, liksom de flesta länder i Västeuropa, har under årens lopp blivit ett allt mer mångkulturellt land. Flera generationers invandring och ett periodvist förhöjt flyktningmottagande har kommit att påverka såväl språk som mat- och kulturutbud. Vidare kopplas en ökad invandring och det mångkulturella samhället ofta samman med integrationsfrågan,⁴³ där *mångkulturalism* som politisk idé länge kritiserats för att inte lyckas väl ur integrationssynpunkt.

Alltmer frekvent har således mångkulturalism kommit att ersättas av begreppet *interkulturalism*.⁴⁴ Distinktionen mellan dessa begrepp har bl.a. belysts av Europarådet som beskriver mångkulturalism som ett faktiskt tillstånd där en mängd olika individer med olika

³⁶ Sverige, *framtiden och mångfalden- från invandrarpolitik till integrationspolitik* (SOU 1997/98:16, Sveriges regering)

³⁷ *Kvinnofrid* (SOU 1997/98: 55, Sveriges regering)

³⁸ Johansson Heinö, *Integration eller assimilation. En utvärdering av svensk integrationsdebatt.* s.10.

³⁹ Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier.* s. 46–48.

⁴⁰ K. Goldstein-Kyaga, M. Borgström, och T. Hübinette, T red., *Den interkulturella blicken i pedagogik: Inte bara goda föresatser* (Stockholm: E-print, 2012) s. 16.

⁴¹ *Ibid.*, s. 63.

⁴² Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier.* s. 52–53.

⁴³ Helligren i Darvishpour och Westin red., *Migration och etnicitet - perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, s. 101.

⁴⁴ V. Bello, "Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries", *International Migration*, vol. 55, 2017, s. 23. Tillgänglig: LUBSearch. (hämtad: 2017-05-14)

bakgrund återfinns inom ett och samma land. Interkulturalism framhålls istället som en process vilken bejakar det mångkulturella samhället men intresserar sig också för förhållningssättet mellan olika individer.⁴⁵ Ett interkulturellt perspektiv tar utgångspunkt i människors språkliga och kulturella mångfald samt levda erfarenheter för att generera nya kunskaper.⁴⁶ I en tid av globalisation och massimmigration stämmer det interkulturella perspektivet väl överens med en kosmopolitisk tanke och gestaltar det europeiska mottot om sammanhållning i mångfald, ”*unity in diversity*”.⁴⁷

Bello, forskare vid United Nation University, refererar till Sze och Powell som menar att mångkulturalism tenderar bevara olika kulturella arv, medan interkulturalism istället erkänner och möjliggör för kulturer att cirkulera, modifieras och utvecklas.⁴⁸ Sarmiento, verksam inom interkulturella studier vid University of Porto, resonerar på liknande sätt, genom att referera till Kormidas, kring att mångkulturalism normaliserar idén om en tillhörighet i fasta kategorier.⁴⁹ Även Wood, Landry och Bloomfield problematiserar mångkulturalism kontra interkulturalism, där de framhåller kommunikationen som en av interkulturalismens huvudsakliga karaktärsdrag för att underlätta dialog och ömsesidig förståelse mellan människor.⁵⁰ Bello argumenterar för att interkulturalism, med visionen om förbättrad dialog mellan olika kulturella grupper, kan användas som ett nytt ramverk för att minska fördomar⁵¹ och underlätta för integration.⁵² Det innebär att möten mellan människor och olika kulturer blir centralt för detta perspektiv,⁵³ liksom vikten av att se alla individer som medskapare i ett gemensamt samhälle.⁵⁴

Lahdenperä, och Sundgren, båda professorer vid Mälardalens högskola, lyfter fram två olika betraktelsesätt på mångkulturalitet, ett monokulturellt som handlar att skapa likhet och svenskhet där nyanlända ska assimileras in i det svenska samhället, samt ett interkulturellt som istället handlar om att utgå från och ta vara på mångfalden.⁵⁵ Att skapa arenor för kulturellt lärande handlar om att överbrygga motstånd för det annorlunda, som man kan ha med sig i form av egna erfarenheter, grupptillhörighet eller kulturella värderingar.⁵⁶

⁴⁵ Lorentz och Bergstedt red., *Interkulturellt perspektiv - Pedagogik i mångkulturella lärmiljöer*, s.16.
A. Portera, “Intercultural competence in education, counselling and psychotherapy” *Intercultural Education*, vol. 25, nr. 2, 2014, s. 168.
Tillgänglig: LUBSearch. (hämtad 2017-005-14)

⁴⁶ P. Lahdenperä och Eva Sundgren red., *Skolans möte med nyanlända* (Stockholm: Liber AB, 2016) s. 196.

⁴⁷ M. Barrett red., *Interculturalism and multiculturalism: similarities and differences* (Council of Europe, 2013) s. 62.

⁴⁸ Bello, “Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries”. s. 23–24.

⁴⁹ Sarmiento, “Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies”, *Intercultural Pragmatic*, vol. 11, 2014 s. 73. Tillgänglig: LUBSearch. (hämtad: 2017-05-14)

⁵⁰ P. Wood m.fl. *Cultural diversity in Britain: a toolkit for cross-cultural co-operation* (York: Joseph Rowntree Foundation, 2006) s. 7-9.

⁵¹ Bello, “Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries”, s. 23.

⁵² *Ibid*, s. 34.

⁵³ Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*, s. 33.

⁵⁴ R. León Rosales, *Ett interkulturellt Botkyrka – Om vikten av interkulturella perspektiv i kommunal verksamhet* <<http://mkcentrum.se/wp-content/uploads/2015/09/René-León-Rosales-Ett-interkulturellt-Botkyrka-webb.pdf>> s. 8. (hämtad: 2017-05-04)

⁵⁵ P. Lahdenperä och Eva Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända* (Stockholm: Liber, 2016), s. 7–26.

⁵⁶ *Ibid*, s. 212.

Namdar, lektor vid Mälardalens högskola, belyser vikten av möjligheten att interagera med människor från olika kulturer för att få tillgång till mänsklighetens ”hela register”. Människor med olika föreställningar kan ”tjäna som speglar för oss och visa oss aspekter av vår egen mänsklighet som vi tidigare inte upplevt”.⁵⁷

Genom att kontrastera det egna tänkandet med andra sätt att uppfatta fenomen, menar Lahdenperä m.fl., att vi får tillgång till alternativa kulturella uttryck.⁵⁸ Även Meer och Modhood belyser helhetsperspektivet och gränsöverskridande möten inom det interkulturella perspektivet och har identifierat fyra sätt på vilka interkulturalism skiljer sig från mångkulturalism:

- (1) Interkulturalism är mer än samexistens och är riktat mot interaktion och dialog.
- (2) Interkulturalism förespråkar större grad gränsöverskridande grupperingar.
- (3) Interkulturalism har ett starkare helhetsperspektiv.
- (4) Interkulturalism kritiserar trångsynthet vad gäller kulturella praktiker.⁵⁹

Namdar använder sig av metaforen, orkestern, för att visa på ett interkulturellt perspektiv. I en orkester, skulle det vara omöjligt att få alla instrument att åstadkomma samma ljud men också olidligt att lyssna på dem om alla spelade en egen melodi. De olika instrumenten behöver, för att de ska bli vacker musik, komplettera och berika varandra, men spela tillsammans i samma tonart. På samma sätt menar Namdar att människor från olika kulturer kan berika varandra, genom att skapa en kultur som bygger på solidaritet, rättvisa och på gemensamma grundläggande värderingar. Där framhålls FN:s mänskliga rättigheter som sådana värderingar.⁶⁰

Interkulturella perspektiv eftersträvar, enligt Goldstein-Kyaga och Bogström, ett inkluderande synsätt, ett utbyte över kulturella gränser och motsätter sig därmed etnocentriska och kompensatoriska lösningar. En fara finns dock att detta bara blir en retorik, det är därför samtidigt viktigt att medvetandegöra sig om olika maktrelationer, då interkulturella perspektiv sällan är så jämlika som de framställs. Vanligen har företrädare för majoritetsbefolkningen trots allt tolkningsföreträde.⁶¹

Eftersom interkulturellt perspektiv förespråkar ett mer jämlikt och demokratiskt samhälle där utbyte över kulturgränser sker och där nya kulturella synteser uppstår blir också gränsen mellan kulturer rörlig.⁶² Vad ligger då i begreppen kultur och kulturella möten?

⁵⁷ Ibid, s. 231.

⁵⁸ Ibid, s. 212-213.

⁵⁹ N. Meer och Tariq Modood, “How does interculturalism contrast with multiculturalism”, *Journal of intercultural studies*, vol. 33, nr. 2, 2016, s. 177. Tillgänglig: LUBSearch (hämtad: 2017-04-05)

⁶⁰ Lahdenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 236.

⁶¹ Goldstein-Kyaga m.fl. red., *Den interkulturella blicken i pedagogik: Inte bara goda föresatser*, s. 20.

⁶² Ibid, s. 12.

Kultur är ett dynamiskt och föränderligt begrepp som olika människor förstår och använder på olika sätt. Ett kulturmöte kan beskrivas inrymma en social interaktion, som innebär att det i mötet sker en inbördes påverkan mellan olika parter.⁶³ Det handlar om komplexa tolkningsprocesser kring det som är främmande och det som är förenande. Något som ofta definierar kulturella möten, är en typ av konfrontation med det som är främmande eller annorlunda, vilket kan ge upphov till olika känslor i både positiv och negativ bemärkelse och är ett gränsöverskridande.⁶⁴ Illman och Nynäs argumenterar för att gränsöverskridande inte nödvändigtvis behöver innebära att olikheter suddas ut och att parterna måste eftersträva samstämmighet. Likhet mellan olika människor, vad gäller livssyn eller åsikter, är inte en given förutsättning för ett bra möte, utan snarare är respekten för motparten, och att se individen utifrån vem den är, av störst betydelse. En viktig utgångspunkt för kulturmöten är således relationen mellan parterna, då vår värld byggs upp av relationer och vi relaterar till omvärlden genom dessa.⁶⁵

2.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis förklaras alltså integrationsbegreppet som en strävan mot lika villkor genom en blandning av befolkning där en ömsesidig anpassning mellan minoritets- och majoritetsbefolkningen sker och som kännetecknas av delaktighet, tillit och jämlikhet mellan olika befolkningsgrupper. Popoola menar att närheten och gemenskapen mellan befolkningsgrupper, liksom förståelsen för vad som kan skapa sådan närhet kontra kan skapa avståndstagande, blir en viktig utgångspunkt för integration och för att segregation ska kunna undvikas.⁶⁶ Språket är ett viktigt redskap både för tanken och för att kunna kommunicera, skapa förståelse och ömsesidig respekt. Språket blir därmed en nyckel in i det svenska samhället, en viktig kulturbäare⁶⁷ – ett kulturellt filter genom vilket individen har möjligheten att förstå sin verklighet.⁶⁸ Interkulturell har i allt större utsträckning ersatt begreppet mångkulturell.⁶⁹ Interkulturella perspektiv eftersträvar ett inkluderande synsätt, ett utbyte över kulturella gränser,⁷⁰ och beskrivs som en process där mångfalden i samhället bejakas.⁷¹

⁶³ Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*, s. 30.

⁶⁴ R. Illman och P. Nynäs, *Kultur, människa, möte - ett humanistiskt perspektiv*, 2. Uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2017), s. 70.

⁶⁵ *Ibid.*, s. 67–68

⁶⁶ Popoola, *Integration. En samtidsspeglning*, s. 15–16.

⁶⁷ *Sverige, framtiden och mångfalden - från invandrapolitik till integrationspolitik* (SOU 1997/98:16, Sveriges regering)

⁶⁸ Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*, s. 30.

⁶⁹ Bello, "Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries", s. 23.

⁷⁰ Goldstein-Kyaga m.fl. red., *Den interkulturella blicken i pedagogiken: Inte bara goda föresatser*, s. 20.

⁷¹ Lorentz och Bergstedt red., *Interkulturellt perspektiv - Pedagogik i mångkulturella lärmiljöer*, s.16.

3. Metod

Under detta avsnitt kommer jag att redogöra för mitt metodval och lyfta dess för- och nackdelar. Vidare beskriver jag min urvalsgrupp samt hur datainsamlingen och analysen av det insamlade materialet genomförts. Jag avslutar kapitlet med att diskutera metoden utifrån etiska aspekter liksom tillförlitlighet, trovärdighet och generaliserbarhet.

3.1 Kvalitativ forskningsintervju

Kvalitativa forskningsintervjuer är en lämplig metod för att erhålla beskrivningar och få kunskap om undersökningspersoners värld.⁷² En stor fördel är dess flexibilitet, då inga specifika regler finns vad gäller standardutformning.⁷³ Till skillnad från en enkätundersökning, som har en mer statisk form, ger intervjumetoden således forskaren helt andra förutsättningar för uppföljning och fördjupning av de ämnen som behandlas under intervjun.⁷⁴ I mitt fall har metoden gett mig möjlighet att förtydliga frågor samt att be mina informanter utveckla resonemang genom att ställa följdfrågor.⁷⁵

Intervjuundersökningar är dock mycket tidskrävande vilket kan ses som en nackdel. Då det sällan finns utrymme för att göra ett stort antal intervjuer under en kort projektperiod avgränsade jag min studie till tre intervjuer.⁷⁶ För mig innefattade studien dessutom en del restid och såväl planering och genomförande som bearbetning utgjorde alla tidskrävande delmoment. För mig bestod denna process av många olika förberedelser som hade och göra med bakgrundsinformation, utformandet av intervjuguider samt kontakten med mina intervjupersoner. Vidare tog även själva intervjun och transkriberingen mycket tid liksom den slutgiltiga analysen av materialet.⁷⁷

Ytterligare något som kan anses vara en aning problematiskt med den kvalitativa forskningsintervjun är dess subjektivitet. Det finns med andra ord en ökad risk för *bias*, dvs. att en felaktig tolkning eller en vinkling av svar lätt uppstår.⁷⁸ Sådana feltolkningar kan t.ex. uppkomma om forskaren har förutfattade meningar om informantens svar, vilket i sin tur kan påverka undersökningens slutgiltiga resultat. Jag har i relation till detta försökt

⁷² J. Bell och S. Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, 5. Uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2016), s. 20.

⁷³ S. Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, (Lund: Studentlitteratur, 1997), s. 82.

⁷⁴ Bell och Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, s. 190.

⁷⁵ P. S. Gray, *The research imagination: An introduction to qualitative and quantitative methods* (New York: Cambridge University Press, 2007), s. 128–129.

⁷⁶ Bell och Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, s. 189.

⁷⁷ *Ibid*, s. 201–202.

⁷⁸ *Ibid*, s. 190.

vara uppmärksam och kritisk inställd till mina egna förgivettaganden för att undvika situationer där mina intervjupersoners svar har färgats av min personliga åsikt.⁷⁹

Diskussionen angående forskningsobjektivitet är ständigt återkommande inom samhällsvetenskapen, där vissa menar att en metod måste vara kvantitativ och objektiv för att ha vetenskaplig relevans.⁸⁰ Andra anser att, oavsett metodval, kommer forskaren alltid att sätta sin personliga prägel på studien då dennes antaganden reflekteras i arbetet.⁸¹ Professor Yow menar i relation till det att forskare, både vid kvantitativa och kvalitativa studier, måste bejaka subjektiviteten istället för att försöka eliminera den.⁸² Att bejaka subjektiviteten är något som är viktigt även för min studie, där Kavle framhåller att forskaren bör se styrkan i den mellanmänniska situation som intervjun är. I intervjun har båda parter ett ömsesidigt inflytande på varandra, det gäller således att utnyttja utbytet av synpunkter och de insikter som kommer av interaktionen.⁸³

Forskningsintervjuer har vanligen halvstrukturerad form, vilket betyder att frågorna varken är lika strikta som i ett frågeformulär eller helt öppna som i ett fritt samtal.⁸⁴ Mina intervjuer har varit halvstrukturerade och skapats utifrån från teman som haft relevans för studiens syfte och frågeställningar, liksom den regionala kulturplanen och projektplanerna jag tagit del av. De har både låg grad av standardisering och strukturering, vilket inneburit att informanterna har getts ett ganska stort utrymme att fritt besvara frågorna som ställts.⁸⁵ Halvstrukturerade intervjuer har varit passande i mitt fall, där intervjuguider har utgjort en bas men där det även funnits möjlighet att formulera nya frågor under samtalets gång.⁸⁶

3.1.1 Urvalsgrupp

Min urvalsgrupp består av tre informanter, en biblioteksutvecklare på Kultur Skåne och två projektansvariga vid olika bibliotek som beviljats bidrag. Urvalet av projekt gjordes efter att ha granskat samtliga beviljade ansökningar under hösten 2016 inom kategorin ”Bidrag till biblioteksutveckling”. De två projekt som valdes har ett gemensamt fokus på nyanlända och integration, men omfattar olika många aktivitetsområden. Min avsikt har inte varit att

⁷⁹ Ibid, s. 200.

⁸⁰ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 67.

⁸¹ V. Raleigh Yow, *Recording oral history: A guide for humanities and social science*, 2. Uppl. (California: AltaMira Press, 2005), (tillgänglig som e-bok på Google books), hämtad 2016-05-25, s. 6–7.

⁸² Ibid, s.15.

⁸³ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 39.

⁸⁴ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 32.

⁸⁵ R. Patel och Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder* (Lund: Studentlitteratur, 2003), s. 71–72.

⁸⁶ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 117.

komparativt jämföra projekten, dock finner jag det intressant att synliggöra en variation vad gäller projektens omfattning, både innehållsmässigt och tilldelning av projektmedel.

3.1.2 Datainsamling och genomförande

Under arbetet har jag utgått från Kvales stadier för intervjuprocessen vilka utgjort en god struktur. Processen sträcker sig från idéstadie till slutgiltig produkt och innefattar sju olika stadier: *tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering* och *rapportering*.⁸⁷

Inledningsvis gjordes en kartläggning av undersökningens ämnesområden och utifrån det en *tematisering*. Kartläggningen innefattade en granskning av officiella dokument så som den regionala kulturplanen, Skånes regionala utvecklingsstrategi samt kommuners projektansökningar. Tematiseringen följdes av *planering*, då riktlinjer sattes upp för kommande faser.⁸⁸ I planeringsfasen tog jag även kontakt med mina informanter via telefon. Under telefonsamtalet var jag tydlig med studiens syfte och frågade sedan om informanternas samtycke för medverkan, därefter bokades ett möte med var och en.

Inför *intervjuerna* utformades två olika intervjuguider, en för regional nivå och en för lokal nivå, med teman som var av relevans för studiens syfte.⁸⁹ För att kunna analysera svaren på ett tillförlitligare sätt,⁹⁰ försökte jag undvika mångtydiga och vaga frågor. Det innebar bl.a. att jag uteslöt ord som ”lagom” eller ”i genomsnitt”, vilka kan vara svåra att tolka.⁹¹ Jag undvek även ”dubbla frågor”, vilka efterfrågar flera svar i en och samma fråga och samt ledande frågor som kännetecknas av känsloladdade ord.⁹² Det var även viktigt att inte ställa frågor av förutsättande karaktär som kunde innebära förgiventaganden.⁹³ Jag tilläts spela in alla intervjusamtal som varade ca 30–40 minuter och utskriften ser jag som ett led i göra denna forskning mer tillförlitlig.

3.1.3 Bearbetning och analys

Bearbetningen handlar om de fyra sista av Kvales stadier: *urskrift, analys, verifiering* och *rapportering*. Jag kommer under detta avsnitt att nämna tre av dessa och under nästa rubrik diskutera verifiering. Transkriberingen dvs. *utskriften* av intervjuerna, skedde direkt efter

⁸⁷ Kvale, s. 85.

⁸⁸ Kvale, s. 95.

⁸⁹ Ibid, s. 121–122.

⁹⁰ Ibid, s. 125.

⁹¹ Bell och Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, s. 173.

⁹² Ibid, s. 175–177.

⁹³ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, s. 74.

intervjutillfällena. Det var en tidkrävande process där varje intervju var 30–40 minuter långa vilket motsvarade ungefär en heldags arbete.

I *analysen* har mitt syfte och mina syftesfrågor varit vägledande⁹⁴ och en preliminär idé om analysmetod hade formulerats redan innan intervjuerna utfördes.⁹⁵ De transkriberade intervjuerna lästes igenom flera gånger, vid första tillfället utan att göra några markeringar eller kodningar. Vid andra genomläsningen började jag att med överstrykningspennor markera ord och delar av texten. Jag tolkade vad som handlade om *vad* som gjordes, *hur* det genomfördes samt vilken *effekt* och därefter skapades en tabell. I tabellen gjorde jag en kolumn för regional nivå och två för lokal nivå, en för respektive bibliotek. Jag sorterade sedan mina markerade intervjuцит under rubrikerna vad görs, hur utförs, effekt/resultat och bieffekt.

	Regional nivå Kultur Skåne	Lokal nivå Skurup	Lokal nivå Helsingborg
Vad görs			
Hur utförs			
Effekt/resultat			
Bieffekt			

Figur 1. Tabell för analys

Slutligen gjordes *rapporteringen*, dvs. att mina resultat redovisades och relaterades till min teoretiska referensram.⁹⁶ Det innebar att citat som kan tolkas vara integrationsbefrämjande presenterades, samt huruvida dessa kunde förstås utifrån interkulturella perspektiv.

3.2 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Verifieringen av kunskap kopplas vanligen till tre nyckelbegrepp: *validitet*, *reliabilitet* och *generaliserbarhet*.⁹⁷ Begreppet *validitet* betyder giltighet⁹⁸ och rör i en kvalitativ studie forskningsprocessens helhet⁹⁹ och genomsyrar således intervjuens samtliga stadier. Validitet har i mitt fall bl.a. inneburit att ta hänsyn till estetiska aspekter, genomföra en korrekt transkribering av ljudmaterial samt göra logiska tolkningar av informanternas svar för att kunna generera en hållbar analys.¹⁰⁰ Patel och Davidson menar i likhet med detta, att trovärdigheten

⁹⁴ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 85.

⁹⁵ Kvale, s. 162.

⁹⁶ Kvale, s. 229.

⁹⁷ Kvale, s. 207.

⁹⁸ Kvale, s. 215.

⁹⁹ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder* s. 102–103.

¹⁰⁰ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 213–214.

i tolkningar samt hur forskaren väljer att argumentera för dessa har betydelse.¹⁰¹ En svårighet som uppkom i analysen var att skilja sådant som gjordes på biblioteken i vanliga fall och sådant som specifikt tillhörde projektet, då mina informanter gärna berättade om verksamheten utöver projekten. Jag ställdes även inför valet om jag skulle ta med sådant som hörde till projektet men riktade sig till *alla* och inte enbart mot nyanlända. Utifrån min teoriram där möten och interaktion mellan människor är centralt, har jag valt att även ta med sådana aktiviteter som riktar sig mot alla.

Begreppet *reliabilitet* handlar om tillförlitlighet. Vanligen bedöms ha hög reliabilitet om mätningar om de gjorts vid olika tillfällen, under lika omständigheter, kan generera samma resultat.¹⁰² I kvalitativ forskning måste reliabiliteten dock ses i den unika situation som uppstår vid varje intervjutillfälle och olika svar vid olika tillfällen behöver inte betyda lägre tillförlitlighet. Reliabilitet brukas sällan inom kvalitativ forskning ses istället som sammanflätat med validitetsbegreppet.¹⁰³

Frågan uppstår ofta om de resultat som produceras i en intervjustudie kan vara generaliserbara dvs. överförbara, då informanter inte väljs slumpmässigt och generaliserats till en större population.¹⁰⁴ Generaliserbarhet bör i stället ses i relation till teoriansknytning, vilket innebär att kvaliteten på teoretiska slutsatser som forskaren drar utifrån den data som är insamlad granskas.¹⁰⁵ Jag har därför varit noga med att styrka mina resultat med flera citat från intervjuerna så att läsaren lättare ska kunna följa och förstå mina tolkningar.

3.3 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet tar upp fyra huvudkrav för forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.¹⁰⁶

Informerat samtycke, dvs. krav om att informera samt att få informanternas samtycke för att medverka i studien, krävdes innan jag kunde genomföra mina intervjuer. Det var viktigt för mig att ge de medverkande tydlig information om undersökningens syfte, dock utan att utelämna för mycket fakta vilket kunde påverka deras svar under intervjun.¹⁰⁷

Kravet om *konfidentialitet* som rör undersökningsspersonernas rätt till skydd av personliga uppgifter har jag också tagit hänsyn till.¹⁰⁸ Det innebar att jag valde att inte nämna

¹⁰¹ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, s. 213.

¹⁰² Bell och Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, s. 133.

¹⁰³ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, s. 103.

¹⁰⁴ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 209–210.

¹⁰⁵ A. Bryman, *Samhällsvetenskapliga metoder* (Stockholm: Liber, 2008), s. 369–370.

¹⁰⁶ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer* (Elanders Gotab, 1991), s. 8–9.

¹⁰⁷ Yow, *Recording oral history*, s. 132.

¹⁰⁸ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 109.

namnen på mina informanter i resultatredovisning, trots att det är relativt enkelt att spåra dem utifrån deras profession och det faktum att bibliotekens namn omnämns i studien. Vidare försäkrade jag även mina informanter om *nyttjandekravet*, som enligt vetenskapsrådet handlar om att insamlad data endast får användas till föreliggande studie och inte i andra syften.¹⁰⁹

Slutligen påpekar Kvale vikten av att forskaren reflekterar över vilka konsekvenser intervjun kan få. Informanter kan exempelvis ses representera en större grupp vilka kan beröras av hur forskningsresultat framställs.¹¹⁰ Likaså har jag reflekterat över den ojämna maktbalans som uppkommer i intervjusituationen, där forskaren har ett övertag.¹¹¹ Det har därmed varit extra angeläget för mig att ta stor hänsyn ovan nämnda etiska aspekter.

Vetenskapsrådet, Forskningsetiska principer, s. 12.

¹⁰⁹ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer* (Elanders Gotab, 1991), s. 14.

¹¹⁰ Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 110.

¹¹¹ Yow, *Recording oral history: A guide for humanities and social science oral*, s. 136.

4. Empirisk information om Kultur Skåne

Som en förståelsebakgrund inför resultatpresentationen beskriver jag under detta avsnitt Regions Skåne ansvarsroll samt lyfter målbilden för Skåne i den regionala utvecklingsstrategin ”*Det öppna Skåne 2030*”, där öppenheten bl.a. inbegriper tolerans och mångfald. Detta ska ses som en vidgning av min inledning där jag refererade till den regionala kulturplanen för Skåne 2016–2019 som poängterar kulturens roll för samhällsutveckling och social gemenskap. Jag lyfter också ett av Regions Skånes verksamhetsområden – biblioteksverksamheten, för att synliggöra hur policydokument betonar bibliotekens roll som viktiga arenor för möten över gränser.

4.1 Region Skåne och det öppna Skåne

Enligt lagen om utvecklingsansvar i vissa län, har Region Skåne ett permanent uppdrag från staten att ansvara för de regionala utvecklingsfrågorna inom regionen.¹¹² Uppdraget innefattar bl.a. rätten att besluta kring hur statliga medel ska brukas för tillväxt och kultur, liksom ett ansvar för att skapa mötesplatser och nätverk, samt följa upp regionens utvecklingsarbeten.

Inom regionen finns många olika aktörer däribland lärosäten, organisationer och kommuner som arbetar för regional utveckling. Region Skåne har en ledande roll, i samordningen av dessa aktörer, samt ett huvudansvar för att framställa en regional utvecklingsstrategi.¹¹³ Av den anledningen togs strategin ”*Det öppna Skåne 2030*” fram år 2014 som utgör en målbild för ett *öppet* Skåne. Målbilden en plats för möjligheter, möten och mångfald.

Just mångfalden framhålls som ett av regionens starkaste signum där människor med annan kulturell bakgrund ska ses som en tillgång.¹¹⁴ Skånes internationella prägel ska således även vara centralt för Skånes profilering och regionen ska på ett tillmötesgående sätt ta emot flyktingar samt vara ett föredöme gällande frågor som rör jämställdhet, jämlikhet, pluralism, antidiskriminering och tolerans.¹¹⁵

4.1 Region Skåne och biblioteksverksamheten

Kulturförvaltningens alla verksamhetsområden följer de regionala kulturpolitiska mål som återfinns i den regionala kulturplanen. Ett av dessa områden är biblioteksverksamheten där

¹¹² *Lag om regionalt utvecklingsansvar i vissa län*. (Svensk författningsförsamling 2010:630, Sveriges riksdag)

¹¹³ “Vårt utvecklingsuppdrag”, *Region Skåne* [webbsida], (2016) <<http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Vart-utvecklingsuppdrag/>>, (hämtad 2017-04-05)

¹¹⁴ Region Skåne, *Det öppna Skåne 2030: Skånes regionala utvecklingsstrategi*, (2014), s. 8.

¹¹⁵ *Ibid*, s. 42–43.

Region Skåne genom sin kulturförvaltning bl.a. stödjer samarbeten och utveckling av bibliotek samt erbjuder olika typer av professionellt stöd och utvecklingsbidrag.

I den regionala kulturplanen beskrivs att Region Skåne vill arbeta för att stärka den roll biblioteken har i att vara ”arenor för delat lärande” samt bidra till ”möten över gränser”.¹¹⁶ Information och kultur ska komma regionens alla invånare till godo på ett likvärdigt sätt. Människors möjlighet att utvecklas inom läsning ska främjas. Region Skåne arbetar därför för en mångfald och en mångspråkig biblioteksverksamhet, vilket överensstämmer med biblioteklagen § 5.¹¹⁷

I kulturplanen poängteras att folkbiblioteken, ofta är en av de första platser där människor nås av kultur och biblioteken blir därmed viktiga formella och informella mötesplatser. Biblioteken framställs även som en aktör som kan bidra till samhörighetskänsla, tolerans, demokrati- och samhällsutveckling samt främja fri åsiktsbildning.¹¹⁸

I en rapport från Svensk biblioteksforening beskrivs biblioteken som viktiga ur ett integrationsperspektiv. Statistik visar att en stor del av bibliotekens besökare har sitt ursprung i andra länder. Biblioteken med sitt utbud av medier, information och kulturaktiviteter, framhålls som en mötesplats där nyanlända kan få information om det svenska samhället, samt möjlighet att både bibehålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Likaså kan biblioteken med sitt diversierade utbud, bidra till att öka majoritetsbefolkningens respekt och förståelse för andra kulturer.¹¹⁹

¹¹⁶ Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*, (2015), s. 14.

¹¹⁷ *Bibliotekslag* (Svensk författningssamling 2013:801, Sveriges riksdag).

¹¹⁸ Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*, s. 13–16.

¹¹⁹ ”Framgångsrikt men förbisett – om bibliotekens betydelse för integration.”, *Svensk biblioteksforening* [webbsida] (2008) <<http://www.biblioteksforeningen.se/wp-content/uploads/2017/01/7framgangsrikt.pdf>> hämtad: 2017-04-20, s. 5.

5. Resultat och analys

Den här kandidatuppsatsen är en kvalitativ studie som huvudsakligen bygger på intervjuer med personer som arbetar inom bibliotekverksamhet, på Region Skånes kulturförvaltning samt på två olika skånska folkbibliotek, vilka beviljats medel från kulturförvaltningen, för integrationsfrämjande projekt med fokus på nyanlända. Utöver intervjuerna har jag också tagit del av de båda bibliotekens projektplaner för ansökan om bidrag. Ambitionen har varit att undersöka kulturens roll för integration samt få större kännedom om hur man inom biblioteksverksamhet, både på regional och på lokal nivå i Skåne, arbetar integrationsfrämjande.

Mitt resultat kommer att presenteras i två delar, en regional nivå och en lokal nivå. Under varje resultatdel har jag för att underlätta läsningen delat in resultatet i underrubriker utifrån delkategorier. Varje avsnitt avslutas med en analys samt förankring i mitt teoretiska ramverk. Den regionala nivån utgörs av 5.1 – 5.1.3, vilka beskriver Kultur Skånes olika former för projektstöd samt 5.2 som är av en avslutande analys. Den lokala nivån utgör resultatet 5.3 - 5.3.4, och är indelat i kategorierna: projektens syfte och innehåll, projektens genomförande, kulturens betydelse för integration och utvärdering och hållbarhet. Även denna del avslutas med en sammanfattande analys 5.4 – 5.4.3, samt sammanfattning och slutsats 5.5.

5.1 Regional nivå – Kultur Skånes stöd i integrationsbefrämjande biblioteksutveckling

I intervjun med Kultur Skånes biblioteksutvecklare beskriver hon sin funktion som inbegriper att stödja de olika kommunala folkbiblioteken i samverkan med lokalsamhället. Min informant menar att det mesta börjar med närsamhället och hon talar om en politisk linje som förespråkar en solidarisk fördelad kultur med både spets och bredd. Enligt den regionala kulturplanen ska kulturen bidra till integration och demokratiutveckling. Hon framhåller att just närkulturen kan bidra till inkludering, under förutsättning att den har bredd och tillvaratar det kulturella kapital som människor som kommer till Sverige har med sig. Det är viktigt menar hon att människor blir stärkta och tror på sig själva och utvecklar en förmåga att agera och ta plats i samhället vilket börjar i närmiljön.

”Det mesta börjar med närsamhället, om människor ska bli stärkta och tro på sig själva och ha en förmåga att agera och ta plats i samhället, så börjar ju det liksom i närsamhället, och jag tänker att det vi gör när vi stärker museernas arbete där finns ju också liksom en integration-inkluderingsaspekt när man jobbar med både nyanlända och med nationella minoriteter...skapa sådana sammanhang nära

människor...att delta i olika aktiviteter som inte skulle kunna ägt rum om inte de olika organisationerna hade fått stöd”

I rollen som biblioteksutvecklare ingår också att stödja bibliotekens utvecklingsarbeten. Stödet innefattar samverkansstöd i bibliotekens roll som mötesplats, ekonomiskt stöd i form av projektmedel, kompetensutvecklingsinsatser samt fortlöpande uppföljning och utvärdering av projekt.

5.1.1 Stöd i samverkan med lokalsamhället – biblioteket som mötesplats

Nyanlända ses som en särskilt viktig målgrupp både när det gäller bibliotekens roll i *”språkintröduktion”* där biblioteken arbetat mycket tillsammans med SFI (Svenska för invandrare) men även för att öka *”mångspråkbiten”* där till exempel böcker på olika språk och på lättläst svenska ska finnas tillgängligt. Språkutveckling och språkfärdigheter lyfts fram som särskilt viktigt för integrationen och som en grund för att förstå samhället man lever i.

”Sen är det ju språkutveckling och språkfärdigheter och så, det är liksom grunden för allt annat, andra färdigheter och rättigheter.”

Det handlar då både om att *”lära sig svenska”* och om möjligheten att genom språket *”att få en förståelse för det samhälle man lever i”*, berättar min informant. Hon är noga med att understryka att detta gäller åt andra hållet också, dvs. att människor som lever i Sverige, inklusive bibliotekspersonalen, ska få en förståelse för hur det kan upplevas att ha varit på flykt.

”Sen är det ju också på andra hållet för människor som levt i Sverige länge och som inte har erfarenheter av flykt tex., att få en förståelse och få bibliotekspersonal att få en förståelse för hur processen ser ut, både liksom flykten...”

Biblioteken är både en informell och en formell mötesplats, allt från att *”man ställer ett rum till förfogande och öppnar dörrar”* till att medverka i *”etablering av nyanlända”*, och är därmed en viktig part i integrationen av nyanlända. I detta sammanhang framhålls särskilt Kultur Skånes engagemang i etableringsprojektet – *”Välkommen till Skåne”*, som Länsstyrelsen driver, där olika samhällsarenor samverkar kring nyanlända. Här lyfts vikten av möten för *”bridging och bonding”* där ’bridging’ rör *”ett möte mellan grupper”* och ’bonding’ handlar om *”ett tillfälle att mötas inom den gruppen man definierar*

sig tillhöra". Båda typer av möten är viktiga för inkludering i det samhälle vi lever i och för att ge självkänsla och ge trygghet.

"Dels så stärker man de enskilda individers självkänsla och trygghet och det är där, för att man fått en större bas i samhället sen så stärker man liksom något slags allmänt samhällskitt, så, så tänker vi liksom att biblioteken kan vara en mötesplats där man faktiskt träffar andra människor från andra delar av samhället som man inte skulle ha träffat naturligt."

I min intervju blir det tydligt att biblioteket ses som en reell mötesplats för inkluderingen i samhället och för att träffa människor från olika delar av samhället. Många asylsökande, även de som fått uppehållstillstånd, upplever det som *"våldigt svårt att träffa svenskar, eller människor som bott i Sverige länge"*. Biblioteken kan genom sina projekt göra mycket för att *"se till att människor träffas"*, göra saker tillsammans, lyssna på föreläsningar, skapa en ökad förståelse, lära av varandra, och utbyta erfarenheter.

Min informant refererar i vårt samtal till såväl den regionala kulturplanen som bibliotekslagen, där människor med annat modersmål än det svenska är en prioriterad grupp, varför projektutlysningarna även riktats mot denna målgrupp.

5.1.2 Ekonomiskt stöd

Vidare framkommer att ekonomiskt stöd ges i form av utvecklingsbidrag till sökta projekt, alternativt till något som kallas "experimentspåret", ett mindre bidrag till ett slags förarbete för dem som inte är så vana att driva utvecklingsprojekt. Bidrag till experimentspåret, vilket rör sig om 35 000 kronor varav 5000 är vikta för redovisning, går att söka fortlöpande medan projektansökningar sker vid fasta tillfällen och löper på ett år. Som högsta belopp kan, utan att beslut behöver fattas av Region Skånes kulturnämnd, 260 000 kronor beviljas för ett projekt. Inför utlysningen av nya projekt kallar Kultur Skåne bibliotekscheferna till ett informationsmöte.

Nytt för 2017 är att kulturförvaltningen vill knyta projekten tydligare till utvecklingsarbeten, ökat lärande och kunskapsdelning och spridning inom länet. I intervjun framkommer att kriterierna för att projekt ska beviljas är att något ska utvecklas och att biblioteken ska kunna bära sina utvecklingsprocesser genom att det finns en förankring i den organisationen. Vidare talar Kultur Skånes biblioteksutvecklare om att det handlar om en balans mellan styrning, stöttning och frihet.

” En av de viktigaste kriterierna är att det ska vara något nytt, alltså man får inte söka pengar för pågående verksamhet eller bara liksom göra mer av det redan kända utan det handlar faktiskt om att det ska, någonting ska utvecklas. Och det måste finnas, alltså det här som är klassiskt, det måste finnas någon förankring i organisationen kanske en realistisk bild av litegrann vad man ska kunna utföra och sen en tanke om vad man ska använda resultatet till.”

Några hårda prioriteringar mellan inkomna projektansökningar, har sällan behövts då de sökta beloppen ofta stämt överens med den budget Kultur Skåne har till sitt förfogande.

5.1.3 Kompetensutveckling, spridning och omvärldsbevakning

För att stödja biblioteken i deras utvecklingsarbeten anordnas olika typer av kompetensutveckling. Det handlar om allt från lokala besök hos biblioteken för att stötta under pågående projekt, ordna workshops där biblioteken ska kunna redovisa och presentera sina projekt, till att anordna större konferenser. Ansvar för omvärldsbevakning liksom informationsspridning är andra viktiga stödinsatser.

” Sen jobbar vi med olika typer av kompetensutveckling och det kan vara allt ifrån att anordna workshops för dem som är aktiva i projekt för att de bättre ska kunna redovisa och presentera sina projekt, till att göra lite större konferenser, till att ha mer diskussionsforum eller åka ut till biblioteken... sen så jobbar vi med olika typer av informationsspridning genom blogg eller mail...”

5.1.4 Uppföljning och utvärdering av projekt

Uppföljning av projekten sker ibland genom lokala besök på biblioteken men framförallt genom att olika workshops, där biblioteken berättar om de pågående projekten och på så sätt sprider och delar sina erfarenheter. Dessa workshops blir också en slags uppföljning, ett *”tillfälle att träffa dem och prata och känna lite på pulsen, hur funkar det”*. Alla projekt avslutas med att de lokala biblioteken skriver en rapport.

För att projektet och önskvärda effekter ska leva vidare framkommer i intervjun att det är något Kultur Skånes biblioteksverksamhet inte arbetat så mycket med. Det är ett utvecklingsområde, då det visat sig att det inte är ovanligt att effekter av projekt inte sprids i

den egna organisationen. Kanske borde vi också ha någon form av samtal för att följa upp projekten efter ett år, menar Kultur Skånes biblioteksutvecklare.

”Det har nog inte har jobbat så mycket med, alltså vi har nog mer försökt stötta dem i de här samtalen. Så tror jag att det har gått till innan... så tror jag faktiskt inte att man har haft den uppföljningen, så där tror jag att vi skulle kunna bli starkare, för det är ju inte helt ovanligt med projekt, att liksom inte effekten sprids i den egna organisationen heller, utan sen när man är klar så lägger man det åt sidan.”

5.2 Analys – Regional nivå

Mitt resultat visar på att biblioteket, både i kulturplanen och i intervjun med Kultur Skånes biblioteksutvecklare, framhålls som en mötesplats, inte minst för nyanlända. Språket lyfts fram som särskilt viktigt för integration och delaktighet vilket även Stier ser är en förutsättning för att kunna få och delge information, utbyta kunskaper, reflektera samt kunna skapa relationer. Genom språket blir verkligheten begriplig och uppfattas som meningsfull. Det är också en förutsättning för både kulturen i sig liksom för mötet mellan olika kulturer.¹²⁰ I resultatet blir det tydligt att Kultur Skåne stöttar biblioteken i att vara en central aktör för språkutvecklande möten.

Vad indikerar då att dessa möten bidrar till integration? Hur kan mötena förstås utifrån interkulturella perspektiv? Utifrån vissa av Popoolas centrala begrepp om integration, exempelvis *sammanfogning*, *blandning* och *interaktion*, är min tolkning att Kultur Skåne, genom att stötta samverkan med lokalsamhället och utlysa regionala projektmedel uppmuntrar bibliotek till att vara arenor för integration. Ovan nämnda begrepp handlar om ömsesidig anpassning, om att olika kulturer får möjlighet att mötas och att olika röster och perspektiv blir synliga,¹²¹ faktorer som tydligt framkommer i min intervju.

Det som framgår av min empiri är att det handlar om en aktiv process från såväl Kultur Skånes som från bibliotekens sida. Min informant talar om att *se till* att människor möts och interagerar genom att göra saker tillsammans där de utbyter erfarenheter. Biblioteken kan vara en plats där möten sker med människor från andra delar av samhället man annars inte hade mött naturligt samt få ökad förståelse för varandra. Bibliotekens verksamhet kan på så vis ses bidra till ömsesidig förståelse och anpassning, som enligt Hellgren inbegriper att majoritetsbefolkning och minoritetsbefolkning tillsammans skapar en

¹²⁰ Stier, *Kulturmöten – En introduktion till interkulturella studier*, s. 46–48.

¹²¹ Popoola, *Integration. En samtidsspeglning*, s. 13–15.

ny social gemenskap.¹²² Ömsesidig förståelse är även något som kännetecknar ett interkulturellt perspektiv enligt Wood, Landry och Bloomfield.¹²³ Även Namdars okestermetafor handlar om en ömsesidighet där människor med olika kulturer ses kunna berika och komplettera varandra genom solidaritet för varandra.¹²⁴

Resultatet kan därmed tolkas som att ansvariga på Kultur Skåne både i tal och skrift, utgår från ett interkulturellt perspektiv. I intervjun framkommer vikten av solidariskt fördelad kultur och att biblioteken genom sina projekt kan bidra till detta. Att stödja närkultur på lokal nivå blir viktigt ur en integrationssynpunkt, då det kan stärka människor att ta plats i samhället. En koppling kan även här göras till Popoolas begrepp *delaktighet*, där en allmän gemenskaps känsla blir viktig för integrationen. Likaså tolkar jag det som att Kultur Skåne genom stöttning av inkluderande projekt också i vidare perspektiv kan främja *tillit* både på samhälls- och på individnivå.¹²⁵

Uppföljningen av projekt samt att bidra till hållbar social utveckling där Kultur Skåne kan bli starkare. Lahdenperä m.fl. framhåller vikten av det kollegiala lärandet, när man vill skapa en interkulturell, lärande organisation. De anser att utvecklingsarbeten, för att bli hållbara över tid, behöver bygga på just kollegialt lärande. En lärande organisation kräver också systematiskt organiserade arbetsformer i form av återkommande samtal där man utbyter kunskaper och erfarenheter och får teoretiskt input exempelvis genom olika texter eller föreläsningar.¹²⁶ Här ser jag det som en god idé att utöver de workshops och presentationer som redan finns också ha någon form av återkommande uppföljning även efter projektens slut. Detta för att projekten ska leda till en varaktig integrationsbefrämjande förändring av biblioteksverksamheten.

5.3 Lokal nivå - Två integrationsbefrämjande projekt

På lokal nivå har jag intervjuat projektansvariga för två olika projekt som beviljats medel av Kultur Skåne under hösten 2016. Projekten har sökts av Skurups och Helsingborgs stadsbibliotek och pågår under ett års tid. Min ambition är inte att komparativt jämföra dessa projekt utan snarare att analytiskt diskutera huruvida de faktiskt kan ses vara integrationsbefrämjande och tolkas ur ett interkulturellt perspektiv. Vid intervjutillfällena befann sig båda projekt i slutfasen och informanterna framhåller att i stort alla momenten i

¹²² Darvishpour och Westin red., *Migration och etnicitet – Perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, s. 101.

¹²³ P. Wood m.fl. *Cultural diversity in Britain: a toolkit for cross-cultural co-operation*, s. 7-9.

¹²⁴ Lahdenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 236.

¹²⁵ Popoola, *Integration. En samtids spegling*, s. 14–15.

¹²⁶ Lahdenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 212–213

projektplanen följts. Nedan följer en tabell vilken ska ses som en översikt för vad projekten erbjudits och hur de har genomförts samt vad de har lett till.

Biblioteksutvecklingsprojekt	Lokal nivå: Skurup	Lokal nivå: Helsingborg
VAD erbjuds	Bokcirkelprojekt med nyanlända kvinnor Biblioteket som mötesplats om hur det är att vara kvinna i olika kulturer	Utvidgade språkkaféer – Helsingborgs min nya stad: Mötesplats mellan ”gammelsvenskar” och ”nya svenskar” kring Helsingborgs historia. Lyssna-berätta-uppleva-lära-förstå genom kultur Kurs i data och teknik
HUR genomförs	Gemensamma böcker på lättläst svenska väljs av deltagare och projektansvariga tillsammans Veckovisa möten under 10 veckor med 15 deltagare från, Syrien, Irak, Marocko, Afghanistan, Danmark och Sverige, bokens innehåll diskuteras Tolk finns tillgänglig (arabiska och dari) Författarmöten Filmvisning Tillgång till barnpassning fanns inledningsvis men har inte behövts	Utvidgade språkkaféer i samarbete med Fredriksdals museum och Dunkers kulturhus med guidning och gemensamma samtal IT-teknik – datakurs på arabiska, samhällsinformation och weblänkar som riktat sig till nyanlända Filmdagar med tema kulturkrockar Poesikvällara Nyhetskafé med journalist från Syrien Musikarrangemang Författarbesök
EFFEKT/RESULTAT	Kulturella möten i samtal: Fördjupande samtal, exempelvis om att bära slöja eller inte, om barnuppfostran i Sverige och i andra länder, om att gifta sig ung. Sveriges förr och nu. Gemensamt lärande med förståelse och ökad tolerans ”från båda håll” Språkutveckling: Språket har utvecklats genom att deltagarna skrivit ner olika begrepp som de frågat om och därmed fått en ökad förståelse Kvinnorna har blivit en referensgrupp för inköp av mångspråkig litteratur delar av informationsansvaret	Kulturella möten i samtal: Vi har upplevt tillsammans Alla har lärt sig om Helsingborgs historia och Skånes förflutna som danskt territorium. Språkutveckling: ”det handlar om språk, det är ju det som är det primära, men också det sociala livet”. Troligen har projektet lett till att språket utvecklats, ökade datakunskaper men ”att mäta lärandet är liksom omöjligt”

Figur 2: Översikt resultat

5.3.1 Projektens syfte och innehåll

I Skurup beviljades biblioteket bidrag för bokcirkelprojekt, *Böcker över gränserna: en bokcirkel för kvinnor från olika kulturer*. Projektets målgrupp utgör ”nyanlända kvinnor från Syrien, Irak och Afghanistan” och syftet beskrivs i projektansökan vara att ”främja läsning och integration”, samt att skapa en mötesplats där tankar kan utbytas kring böcker.¹²⁷

¹²⁷ Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Skurup

I intervjun med Skurups projektansvariga berättar hon att biblioteket tidigare arrangerat informationskaféer, läxhjälp och kvinnogrupper för nyanlända men inte lyckats få till stånd fördjupade samtal. Då behov fanns att diskutera och samtala kring olika företeelser, såsom familj, barnuppfostran och om *"hur det är att vara kvinna i olika kulturer"*, ville biblioteket starta en bokcirkel som ett led i integrationsprocessen.¹²⁸ Under de tidigare träffarna väcktes exempelvis frågan om klädsel där vi på biblioteket lagt märke till att flera av de nyanlända kvinnorna, mitt i sommarvärmerna, kom i långa kappor och slöjor medan männen kom i t-shirt, vilket hon menar kan väcka både undran och provokation.

"...vi tyckte att det fanns ett behov av att diskutera olika saker tex. så var det ju många av oss svenskar som ifrågasatte att bära slöja... Frågan har faktiskt initierats igen i vår bokcirkel av en av de syriska kvinnorna själva som bär slöja, hon ville förklara."

Just att *"kvinnorna själva vill diskutera"* och tar upp ämnen i gruppen framhålls som positivt av min informant. Vidare menar hon att man i bokcirkeln har lyckats få till fördjupade samtal och att projektet lett till erfarenhetsutbyten åt *"båda håll"*, där innehållet i böckerna har väckt många frågor kring det svenska samhället.

"Sen har de ju väldigt många frågor till oss också, tex. så tror de liksom att vi är väldigt lössläppta här, att vi inte bryr oss om vad våra barn gör efter de fyllt arton och att vi överhuvudtaget inte lägger oss i vem de gifter sig med eller så, det blir ju också rätt mycket att man delar med sig av sina egna erfarenheter."

Filmvisning, författarbesök och skrivarcirkel nämns också i relation till vad som ska genomföras. Enligt ansökan vill de även undersöka om bokcirkel fortsättningsvis ska bedrivas samt kunna använda deltagarna som referensgrupp för inköp av mångspråkslitteratur. Bokcirkelprojektet förväntas även bidra till jämställdhet då genusaspekter diskuteras inom ramen för de valda böckerna liksom valet av författare görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Avslutningsvis kommer en utvärdering genomföras tillsammans med deltagarna.¹²⁹

Projektet i Helsingborg går under namnet, *Min första tid i Helsingborg – min nya stad*, och har en mer kartläggande karaktär. I projektansökan beskrivs syftet vara *"att utforska hur biblioteket kan utveckla sin roll som aktör för integration"* och underlätta för etablering av nya svenskar i staden.¹³⁰

¹²⁸ Region Skåne, Projektplan – Litteratur över gränserna: en bokcirkel för kvinnor från olika kulturer, Skurup

¹²⁹ Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Skurup

¹³⁰ Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Helsingborg

I intervjun med Helsingborgs projektansvarige berättar hon att biblioteket kände ett behov att agera när trycket ökade 2015 till följd av det stora flyktingmottagandet. En arbetsgrupp hade tillsatts redan innan projektets start för att stärka arbetet med nya svenskar, sedan gjordes satsningen på de fyra delområden: språk, socialt liv, teknik och information med syfte att vara språkutvecklande.¹³¹ Min informant beskriver att de har haft lite grann av ett helikopterperspektiv och spretat i god bemärkelse för att *”introducera Helsingborg min nya stad på olika sätt”*.

”Utgångspunkten är språk, socialt liv, IT, teknik och information... Temat är ju lyssna, berätta, uppleva, lära, förstå och det gör man ju genom kultur på olika sätt, så att det genomsyrar allt det här, att vi tillsammans lyssnar, upplever och förstår.”

Utvidgande språkkaféer och workshops förläggs till museer för att skapa gemensamma upplevelser och samtal kring Helsingborgs historia, för både nya och redan etablerade svenskar, Andra satsningar handlar om att stärka IT-kunskaper som en väg in i samhället och förbättra utbudet av samhällsinformationen för nyanlända men också göra IT (Power-Point), till ett verktyg för berättandet.¹³²

Enligt ansökan förväntas projektet bidra med nya arbetssätt för hur *”biblioteket kan samordna, utveckla och förstärka sin roll som kraft för integration”*. Att stärka kvinnors roll samt att minska klyftorna och utanförskap och därmed öka jämställdheten är ett annat mål för projektet. Vidare sker utvärderingen genom en sammanställning av målgruppen synpunkter.¹³³

5.3.2 Projektens genomförande

I Skurup träffas femton deltagare från Syrien, Irak, Marocko, Afghanistan, Danmark och Sverige samt två tolkar varje vecka vid tio tillfällen, för att diskutera innehållet i böcker på lättläst svenska. Den första boken som gruppen läste var en bearbetning av Ibsens roman *”Ett dockhem”*, som handlar om en kvinnas frigörelse från sin man. Enligt min informant gav boken upphov till många diskussioner om *”hur kvinnans situation är”*, hur det ser ut i kvinnornas hemländer och hur det såg ut i Sverige i slutet på 1800-talet då handlingen utspelar sig.

¹³¹ Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Helsingborg

¹³² Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Helsingborg

¹³³ Region Skåne, Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling, Helsingborg

”Den första boken vi läste var ”Ett dockhem”...den boken ville de inte släppa så de hitta liksom hela tiden nya infallsvinklar att diskutera ...de ville hemskt gärna komma in på sina egna erfarenheter, och många av dem har ju egna erfarenheter av att gifta sig i väldigt ung ålder, att inte ha egen inkomst, att förlita sig på mannen och mannens släkt och det är ju också kvinnor som tagit sig ur den situationen.”

Det framkommer av intervjun att bokcirkeln är mycket populär och att det är *”många som står på tur och vill vara med”*. Uppslutningen har varit god och kvinnorna har kommit så gott som varje gång. Kvinnorna uttrycker att *”detta är vår egentid”* och att träffarna är något de absolut inte vill missa. Vidare lyfts att kvinnorna *”tyckt om att läsa och tyckt om att diskutera”* och att i bokcirkeln *”samtalar vi verkligen med varandra”*. Här återkommer min informant till att kvinnorna själva *”tagit upp detta här med slöjan som är en sådan tydlig symbol kan man tycka”*. I gruppen finns det kvinnor som bär slöja och även de som tidigare *”haft niqab men nu har de varken slöja eller niqab”*. Hon menar även att det verkligen syns att kvinnorna vill lära sig svenska och antecknar nya ord.

”De vill ju verkligen lära sig svenska och man ser ju hur de verkligen läser texterna, hur de gör anteckningar och hur de frågar oss om begrepp och vi diskuterar det här.”

Min informant upplever att projektet har blivit ett möte, då man samtalat och lärt känna varandra ganska väl. Tio träffar har dock upplevts som för få *”för det finns så mycket att prata om”*. Ett besök från en iransk författare och kvinnorättsaktivist är en kvarstående del i projektet. I bokcirkeln har kvinnorna läst en av författarens böcker om uppväxten i Iran, men den var på lite för svår.

”...den var lite svår för dem att läsa men de är väldigt, väldigt, väldigt flitiga för de läser och gör anteckningar och frågar oss om saker de inte förstår.”

Film står också på agendan där kvinnorna är med och väljer bland filmer. Filmvisningen blir eventuellt ett öppet arrangemang dit andra utanför bokcirkeln också är välkomna.

Även i Helsingborg är film en del utav projektet där *”tre stycken filmdagar med tema kulturkrockar”* kommer att visas. Ett nyhetscafé har också hållits där en *”journalist från*

Syrien bjudit in kring aktuella ämnen". Dessa aktiviteter har emellertid inte specifikt riktats mot nyanlända, utan varit öppna för alla.

Gruppen i de utvidgade språkkaféerna, som upptar störst del av projektet, har dock utgjort en kärntrupp. Omkring 20 personer har träffats och, "*det har blivit fler varje gång*". Vad gäller kontinuitet i deltagandet har några återkommit varje gång medan andra har tillkommit. Språkkaféerna har genomförts i samarbete med Fredriksdals muséum och Dunkers kulturhus i Helsingborg och innefattat guidning kring Helsingborgs historia och efterföljande samtal omkring det deltagarna har lärt sig. Att få gemensamma nya erfarenheter som grund för samtalen har varit en bra utgångspunkt.

"Vi har haft guidning och sen har vi samtalat omkring det vi har lärt oss, så vi var varit, vad ska man säga på samma nivå, de "gammelsvenskarna" och de nya svenskarna. Så vi har kunnat ställa frågor, det vi undrat över och vi har delat den här upplevelsen i samtal sedan".

Att etablerade svenskar och nyanlända kan mötas och dela upplevelser där man kan "*finna gemensamma beröringspunkter*" är centralt. Min informant anser att det har varit stimulerande för alla att tillsammans lära om Helsingborgs historia då hon menar att oavsett om man kommer som nyinflyttad från Norrland eller från något annat land så är det ändå din nya stad. Att vara på samma nivå, kunna ställa frågor och samtala kring det gemensamma lyfts också som en del i att lära känna sin stad men att det även handlar att utveckla språket.

"...syftet var ju det här, det handlar om språk, det är ju det som är det primära, men också det sociala livet – att mötas, men också om teknik, IT och information."

Tanken är också att det som upplevts skulle kunna berättas vidare med hjälp av IT och Powerpointpresentationer. De håller på med en datakurs och flera i gruppen vill filma, men projektet har inte riktigt hunnit dit ännu. Vidare talas om musikevenemang där "gammelsvenskar" och nya svenskar ska spela tillsammans. Att genom kultur "*träna språket på olika sätt*" lyfts fram som viktigt och något som genomsyrar hela projektet.

5.3.3 Kulturens betydelse för integration

I Skurup har projektet bidragit till integration "*genom att vi får bra kontakt*" och "*vi förstår varandra*" och att "*vi får respekt för varandra*". Att projektet bidragit till språklig utveckling

framhålls också samt att det förhoppningsvis kan leda till en bättre kontakt med de *”svenska kvinnorna i gruppen”*. På ett samhälleligt plan, lyfts den typ av möten som bokcirkeln bidragit till fram, liksom att *”kultur är det främsta sättet nästan för att skapa de här mötena”*.

”Att vi har kulturprojekt där vi liksom verkligen får tid att kommunicera och samtala, jag ser det som oerhört betydelsefullt i ett integrations-sammanhang, alltså jag tror det är det enda sättet att skapa integration, så är det möten”

Särskilt framhålls att alla är *”våldigt toleranta mot varandra och mot oss”* liksom att projektet lett till att de känner varandra på ett djupare plan. Vänskapen och det faktum att kvinnorna uttryckt en undran över *”hur det ser ut i svenska hem”* har också lett till att min informant kommer bjuda hem kvinnorna till sig för en avslutningsfest.

Vad gäller biblioteksutvecklingsprojektet i Helsingborg framhålls även där möten och samtalet som viktigt mellan olika grupper.

”Vi ska mötas, vi säger ”gammelsvenskar” och de ”nya svenskarna” över någonting som gör att vi kan finna gemensamma beröringspunkter.”

I relation till detta lyfts särskilt den del av projektet som rör Helsingborgs historia, och samarbetet med Fredriksdals museum och Dunkers kulturhus. Under språkkaféer samtalar det oftast om ett krystat ämne men inom projektet *”har vi ju upplevt tillsammans och det har ju blivit naturligt”*, då frågor ställs kring upplevelserna. Angående hur projektet bidrar till integration svarar min informant att troligen har deltagarna fått större förståelse för Sverige och Sveriges historia, men att mäta sådant lärande är *”liksom omöjligt”*.

Hon tror också att deltagarnas språkkunskaper har utvecklats genom samtalen och genom att *”de skriver upp ord”*.

”Det har ju varit samtalet mellan deltagarna som varit egentligen det största lärandet, det är ju mötet mellan människorna som gör att man lär av varandra och vi har lärt oss vi gammelsvenskar också lika mycket”

När det gäller projektets betydelse för integration på ett samhälleligt plan nämns att inkluderande möten där olika aspekter så som kultur och teknik kommer in, förhoppningsvis har en påverkan på oss som samhällsmedborgare. Grundtanken i allt menar hon är att *”vi gör ett samhälle där vi alla kan verka”* och *”inte ha något utanförskap”*.

Avslutningsvis lyfts även vikten av att ”*få prova olika vägar*” och idéer, där de regionala och nationella stöden är väldigt viktiga. ”*Utan dem hade det inte hänt någonting*”.

Sammanfattningsvis framhåller både mina informanter att mötet och samtalet kring något gemensamt, bokens innehåll eller en gemensam upplevelse i form av en guidad tur eller en film de sett gemensamt, är av stor vikt. Båda menar även att de försöker tänka kring kulturen som en helhet och tillhandahålla olika vägar för kommunikation. Mötet via musik, där exempelvis nya och gamla svenskar kan spela tillsammans, är utifrån detta helhetsperspektiv något som båda nämner som viktigt. Musik ställer inte samma krav på språkkunskaper och gör det på så sätt lättare att mötas.

5.4 Analys – Lokal nivå

Integration handlar om sociala processer och delaktighet inom bl.a. kulturellt liv, och om att bli del av ett nytt samhälle.¹³⁴ För att bli det behöver människor mötas.

I intervjuerna framkommer att både i Skurup och i Helsingborg ses biblioteken som viktiga mötesplatser för nyanlända och integration. I Skurup beskrivs biblioteket som ”*en helt utmärkt mötesplats*” dit nyanlända är duktiga på att komma då diverse kulturevenemang arrangeras. Liknande uttrycks i Helsingborg, biblioteket ”*är verkligen en mötesplats*” och att nyanlända ses som en viktig kundgrupp.

Min tolkning är båda bibliotek eftersträvar att *alla* kommunens invånare ska kunna mötas och att de ser sig som aktörer som främjar integration. Min empiri visar på flera goda exempel på mötesarenor för nyanlända och mellan nyanlända och mer etablerade svenskar. I Skurup har bokläsningen lett till fördjupade samtal där kvinnorna delat kulturella erfarenheter och i Helsingborg har samarbetet med muséerna och den gemensamma upplevelsen kring Helsingborgs historia lett till att samtalen kring en delad förståelse kan utvecklas. På olika sätt har man lyckats skapa arenor för kulturellt lärande, vilket Lahdenperä och Sundberg lyfter som viktigt ur ett interkulturellt perspektiv.¹³⁵

Mitt resultat kan också förstås utifrån flera av Popoolas centrala begrepp för integration: sammanfogning, jämlikhet och rättvisa, blandning, interaktion, inkludering, tillit och funktionell integration. Båda projekten har med stöd av sina projektmedel planerat för aktiviteter som ska bidra till en sammanfogning och blandning genom att skapa forum för interaktion mellan människor med olika bakgrund.¹³⁶

¹³⁴ *Nationalencyklopedin*, u.o. ”integration”

¹³⁵ Lahdenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 212.

¹³⁶ Popoola, s. 13

Båda projekt har även lett till erfarenhetsutbyten och ömsesidigt lärande, vilket kan ses utmana föreställningen om att integration endast rör minoritetens anpassning till majoritetssamhället.¹³⁷ Att lärande sker åt båda hållen, uttrycks exempelvis i Helsingborg när man talar om att ”gammelsvenskar” och ”nya svenskar ” lärt av varandra. Likaså berättar min informant i Skurup att man i bokcirkeln utmanat varandras förståelse kring familj och barnuppfostran. Jag kan här se en koppling mellan mina informanternas intervju svar och Popoolas begrepp om funktionell integration, vilket inbegriper en anpassning, där både majoritet och minoritet anpassar sig. Betraktas integration utifrån detta perspektiv innebär det också att kulturella värderingar och sociala mönster kan utvecklas och influeras av varandra när individer eller grupper möts. Min tolkning är båda projekt har lyckats i denna bemärkelse genom att betrakta integrationen som något ömsesidigt.¹³⁸ För att Namdars metafor om orkestern, anser jag även att olika människor likt olika instrument har tillåtits att berika varandra när de förts samman genom dessa projekt.¹³⁹ Utifrån detta kan de erfarenhetsutbyten som mina informanter beskriver även relateras till ett interkulturellt perspektiv.

Båda mina informanter framhåller kulturen som viktigt medel för integration, vilket kan ses vara naturligt utifrån deras profession som kultursamordnare och bibliotekarie. I Skurup poängteras dock lite självkritiskt, att de kanske endast har nått ”*de som är mest angelägna om att integreras och som har en viss utbildning från sina hemländer*” och därmed uppnått en stor tolerans, inkludering och känsla av delaktighet. Vidare framhålls att de även behöver sträva efter att nå andra grupper, där nämns omalia och Östafrika som inte i lika stor utsträckning varit representerade i de olika aktiviteterna som hållits på biblioteket. En reflektion i relation till detta är att det fortsättningsvis finns både utmaningar liksom fortsatta skäl till att satsa på denna typ av integrationsbefrämjande kulturprojekt samt att göra exempelvis bokcirkel eller samtalscirkel utifrån en gemensam upplevelse till ett innehåll i bibliotekens ordinarie utbud.

¹³⁷ Darvishpour och Westin red., *Migration och etnicitet – Perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, s. 21.

¹³⁸ Popoola, *Integration. En samtidspegling*, s.15.

¹³⁹ Lahdenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 236.

5.4.1 Biblioteket som arena för språkutveckling och fördjupade samtal

Att kunna tala språket och kunna göra sin röst hörd, kräver kunskap och information om det samhälle man lever i, och är viktiga delar i integrationen. Svenska språket – en nyckel till det svenska samhället.¹⁴⁰ I vilken mån bidrar då biblioteksutveckling till detta?

I Skurup fick de inte riktigt till ett samtal, vid de större träffar som anordnades innan bokcirkelprojektet. *”Det var inte så många av dem som kunde så mycket svenska”* berättar min informant.

Resultatet visar att bokprojektet, där man i liten grupp både läst och samtalat kring skönlitterära böcker, samt genom att kvinnorna skrivit upp ord de inte förstått för att kunna fråga om dess betydelse, har bidragit till språkutveckling. Då projektet ekonomiskt har getts möjligheter att anställa två tolkar, en arabisktalande tolk och en som kan dari har samtalen också kunnat fördjupas väsentligt. Det kan tolkas utifrån vad Stier menar med att språket är ett slags kulturellt filter för att förstå sin verklighet.¹⁴¹ Då språket ses som ett redskap både för tanken och för att kunna kommunicera, skapa förståelse och ömsesidig respekt är det väsentligt att deltagarna haft tillgång till både sitt modersmål och svenskan.¹⁴²

Bland de böcker som kvinnorna har läst finns författare från deras egna hemländer. Böckerna tangerar dessutom ämnen som kvinnorna har kunnat relatera till, vilket kan knytas till ett interkulturellt förhållningssätt som framhåller vikten av att utgå från människors levda erfarenheter.¹⁴³

I Helsingborg menar min informant att projektet troligen har bidragit till språkutveckling. Många av de som deltagit skriver upp ord och olika begrepp som sedan diskuteras. I intervjun framkommer att intrycket av språkkaféerna har varit mycket positivt från deltagarnas sida, men att mäta lärandet är svårt. Att projektets språkutvecklande effekt uttrycks mer försiktigt i Helsingborg skulle kunna förstås utifrån att gruppen där varierat när det gäller deltagare, även om några deltagare har bildat en kärntrupp som varit med vid varje tillfälle. Projektet har också innefattat flera olika aktiviteter där bl.a. kurs i teknik och data som ännu inte helt avslutats och därför inte utvärderats. Då projektet till stora delar byggt på samtal kring gemensamma upplevelser kan det ändå förmodas ha bidragit till språkutveckling

¹⁴⁰ Sverige, *framtiden och mångfalden- från invandrarpolitik till integrationspolitik (SOU 1997/98:16, Sveriges regering)*, s. 55.

¹⁴¹ Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier*, s. 52–53.

¹⁴² (SOU 1997/98:16, Sveriges regering) s. 55.

¹⁴³ Lahdenperä och Sundgren red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 196.

då det visat sig att just användningen av språket i olika sammanhang är centralt för språkutveckling.¹⁴⁴

5.4.2 Biblioteket som arena för interkulturella möten

Ett interkulturellt perspektiv tar utgångspunkt i människors språkliga och kulturella mångfald samt levda erfarenheter för att generera nya kunskaper.¹⁴⁵ I mitt resultat framkommer att både projektet i Skurup och projektet i Helsingborg riktat sig till grupper med en språklig kulturell mångfald. I vilken grad har det då genererat nya kunskaper? Kan dessa nya kunskaper i så fall tolkas som interkulturella?

Min tolkning är att bokprojektet visar på att nya kunskaper genererats kring kvinnans situation i olika länder och att det också kunnat sättas i ett historiskt perspektiv där en förståelse för Sveriges historia kunnat användas som en spegling till deltagarnas egna erfarenheter. Diskussionerna kring böckerna har lett till fördjupade samtal där deltagarna delar med sig av sina erfarenheter och ställer frågor kring livet i Sverige, förhållandet till äktenskap och barnuppfostran. Även projektet i Helsingborg tycks ha bidragit till djupare samtal kring hur Sverige sett ut historiskt och jämförelser med de olika hemländerna har kunnat göras. Intervjun ger dock inga exempel på innehållsmässigt vad som diskuterats. Här hade jag som intervjuare behövt ställa uppföljningsfrågor för att få en djupare kännedom.

Både genom diskussioner kring böcker liksom i form av utvidgade språkkaféerna har fördjupade samtal stått i fokus för dessa två projekt. Att se vikten i sig av att skapa olika forum för interaktion mellan människor med olika bakgrund tolkar jag som ett interkulturellt förhållningssätt, då interaktion och kommunikation utgör nyckelbegrepp inom detta perspektiv.¹⁴⁶ Båda projekt framhåller också möten, samtal och ett delat lärande som betydelsefullt. En rimlig tolkning är således att projekten både i Skurup och i Helsingborg bidragit till en ökad interkulturell förståelse hos deltagarna. I Skurup har bokcirkeln inneburit ett forum där kvinnorna själva har kunnat lyfta aktuella samhällsfrågor för diskussion. Ur ett interkulturellt perspektiv kan detta tolkas som att kvinnorna, inklusive de biblioteksanställda har tjänat som speglar och kunnat delge varandra nya aspekter av livet som gruppmedlemmarna inte själva erfarit.¹⁴⁷ erfarenhetsutbytet har på så sett skett åt utifrån olika perspektiv.

¹⁴⁴ Sverige, *framtiden och mångfalden- från invandrapolitik till integrationspolitik* (SOU 1997/98:16, Sveriges regering), s. 56.

¹⁴⁵ Lahdenprå och Sundgren red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 196.

¹⁴⁶ Sarmento, "Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies", s. 610.

¹⁴⁷ Ladenperä och Sundberg red., *Skolans möte med nyanlända*, s. 231.

I Helsingborg talar min informant om att alla befunnit sig på samma nivå och att hittat gemensamma beröringspunkter genom olika upplevelser. Jag tolkar det som att man inom projektet lyckats skapat en ny social gemenskap tillsammans, vilket Hellgren belyser som viktigt i relation till integration. Hon menar att det mångkulturella samhället kan betraktas som ett ömsesidigt integrationsprojekt om minoritet och majoritet tillsammans bygger upp en gemenskap.¹⁴⁸ Ur ett interkulturellt perspektiv skulle även dessa möten, som båda projekt inneburit, kunna leda till ömsesidig påverkan samt att kulturer konstrueras och utvecklas.¹⁴⁹

5.5 Sammanfattning och slutsats

I denna studie har jag granskat hur Kultur Skåne stödjer integrationsbefrämjande projekt. Två av dessa projekt har granskats i syfte att undersöka hur beviljade projekt genomförs på lokal nivå och hur projekten kan förstås bidra till integration och interkulturella möten.

Integration är ett svårdefinierbart begrepp som handlar såväl om delaktighet, inkludering, jämlikhet och rättvisa samt ömsesidig anpassning (assimilation). Ofta betraktas integration vara nyckeln till att hantera diverse samhällsfrågor som rör exkludering i form av bostadsbrist eller arbetslöshet. Men vad innebär integration och hur vet man att man arbetar integrationsbefrämjande?¹⁵⁰ En studie som denna kan omöjligt förhålla sig till hela denna komplexitet.

Kultur och konst framhålls i region Skånes kulturplan som viktigt för integration.¹⁵¹ Jag har valt att undersöka på vilket sätt kultur i form av biblioteksutveckling kan vara integrationsbefrämjande.

Bello ser interkulturella perspektiv som ett viktigt ramverk för integration.¹⁵² När det handlar om att anamma ett interkulturellt perspektiv innebär det inte enbart att bejaka mångfalden i sig utan om att faktiskt arbeta för att uppmuntra möten mellan olika grupper, skapa dialog och gemensamma aktiviteter.¹⁵³ Sådana aktiviteter kan inrymmas i projekt, av det den karaktär biblioteken i Skurup och Helsingborg bedrivit. Det bokcirkelprojekt och det gemensamma kunskapssökande kring Helsingborgs historia har möjliggjort möten mellan

¹⁴⁸ Darvishpour och Westin red., *Migration och etnicitet – Perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, s. 101.

¹⁴⁹ Stier, *Kulturmöten – En introduktion till interkulturella studier*, s. 30–31.

¹⁵⁰ Popoola, *Integration. En samtidsspeglning*, s. 10–15.

¹⁵¹ Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*, s. 3–5.

¹⁵² Bello, “Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries”, s. 34.

¹⁵³ Sarmento, “Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies”, 610.

nyanlända och etablerade svenskar och lett till gränsöverskridanden genom fördjupade samtal och dialog som karaktäriserar ett interkulturellt perspektiv.¹⁵⁴

Det finns givetvis mycket som kan ifrågasättas, exempelvis om detta ur ett långsiktigt perspektiv kan leda till integration eller huruvida det interkulturella perspektivet blir bestående? Biblioteken är viktiga i integrationsarbetet då det ofta är en av de första platserna nyanlända besöker, men de är endast *en* aktör och kan inte ensamma stå för hela arbetet.

Illman och Nynäs poängterar att likhet mellan olika människor, vad gäller livssyn eller åsikter, inte är en given förutsättning för ett bra möte, utan snarare är respekten för motparten, och att se individen utifrån vem den är, av störst betydelse.¹⁵⁵ Respekten och toleransen för varandra som utvecklats i samtalen är något båda mina informanter särskilt belyser. Utifrån en sådan beskrivning av kulturella möten tolkar jag det som att båda projekten lyckats skapa just tolerans och ömsesidig förståelse. Projekten har också visat på hur kultur på olika sätt kan vara viktiga redskap för språkutveckling och en väg in i att förstå det svenska samhället.

Om sedan mötena kan sägas leda till ett långvarigt interkulturellt perspektiv, menar jag är betydligt svårare att besvara, då det handlar om en mycket längre process. Även om de olika aktiviteterna som projekten bidragit till, i sig, kan ses som interkulturella behöver det inte leda till integration och ett bestående interkulturellt perspektiv. Stödet, såväl ekonomiskt som i form av regionala träffar och workshops är viktigt för biblioteksutveckling. Jag ser dock en viss risk i att projekten kan bli ”en kortsiktig happening” som är beroende av projektpengar och eldsjälar som driver projekten. Jag här vill även framhålla det som framkom i Skurup, risken att endast nå dem som vill integreras och dem som redan har viss utbildning. Här finns en utvecklingspotential att verka för att bli ett bibliotek för alla, även dem man i dessa projekt inte nått.

Kontinuerlig dokumentation, uppföljning, utvärdering, och spridning av de erfarenheter projekten gett, kan vara ett av alternativen för en långsiktig hållbarhet. Blossing, docent vid Göteborgs universitet, har under flera års tid forskat kring vad som krävs för att utveckla organisationer. Istället för att tala om utvecklingsarbeten talar han om förbättringsarbeten och menar att ett sådant systematiskt förbättringsarbete tar upp till 5-8 år innan det blir en naturlig del av det vardagliga arbetet.¹⁵⁶ Han beskriver fyra faser som ett förbättringsarbete behöver genomgå: *Initierings-, implementerings-, institutionaliserings-* och

¹⁵⁴ Meer och Modood, “How does interculturalism contrast with multiculturalism”, s. 177.

¹⁵⁵ Illman och Nynäs, *Kultur, människa, möte - ett humanistiskt perspektiv*, s. 67–68.

¹⁵⁶ U. Blossing, *Kompetens för samspelande skolor. Om organisationer och skolförbättring*. (Lund: Studentlitteratur, 2008), s. 41.

spridningsfasen. Många projekt når bara initieringsfasen och möjligen en bit in i implementeringsfasen. Har arbetet kommit dithän att man satt ord på det så att andra förstår vad som pågår, hur det genomförs och varför, innebär det förmodligen att arbetet är så befäst att det blivit en del av den ordinarie verksamheten, vilket Blossing benämner institutionalisering.¹⁵⁷ Där skulle Kultur Skåne kunna arbeta mycket mer systematiskt, och långsiktigt vilket min informant på Kultur Skåne också själv framhåller som ett tänkbart utvecklingsområde.

¹⁵⁷ Ibid, s. 13.

6. Förslag till vidare forskning

En potentiell utvidgning av denna studie skulle vara att undersöka flera av Kultur Skånes verksamhetsområden i förhållande till integration av nyanlända. En sådan studie skulle kunna ha en mer inventerande karaktär där man granskar beviljade projekt inom respektive kulturområde. En annan möjlighet hade varit att enbart undersöka hur man på regional nivå arbetar integrationsbefrämjande inom respektive verksamhetsområde. På lokal nivå skulle en intressant studie kunna göras genom att intervjua deltagarna i projekten för att få ta del av deras uppfattningar kring vad projekten bidragit till för deras del och huruvida de menar att mötena varit interkulturella. Intervjuer med deltagarna skulle förhoppningsvis kunna mynna ut i en fördjupad innehållslig förståelse för vad som i denna studie uttrycks som ökad tolerans.

7. Källförteckning

Litteratur

- A. Bryman, *Samhällsvetenskapliga metoder* (Stockholm: Liber, 2008), s. 369–370.
- A. Johansson Heinö, *Integration eller assimilation. En utvärdering av svensk integrationsdebatt.* (Stockholm: Timbro, 2011)
- J. Stier, *Kulturmöten – en introduktion till interkulturella studier.* 2 uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2009)
- H. Lorentz och Bosse Bergstedt red., *Interkulturellt perspektiv pedagogik i mångkulturella lärmiljöer* (Lund: Studentlitteratur, 2016)
- J. Bell och S. Waters, *Introduktion till forskningsmetodik*, 5. Uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2016), s. 20.
- K. Goldstein-Kyaga, M. Borgström, och T. Hübinette red., *Den interkulturella blicken i pedagogik: Inte bara goda föresatser* (Stockholm: E-print, 2012)
- M. Barrett red., *Interculturalism and multiculturalism: similarities and differences* (Council of Europe, 2013)
- M. Darvishpour och Charles Westin red., *Migration och etnicitet – perspektiv på ett mångkulturellt Sverige.* 2. uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2015)
- M. Poopola, *Det sociala spelet av Romano Platso* (Lund: sociologiska institutionen, Lunds universitet, 1998). s 21. <<http://portal.research.lu.se/ws/files/4805540/2173796.pdf>> hämtad 2017-04-03.
- M. Poopola, *Integration, en samtidspegling* (Stockholm: Edita Nordstedts Tryckeri, 2002)
- P. Lahdenperä och E. Sundgren red., *Skolans möte med nyanlända* (Stockholm: Liber AB, 2016)
- P. S. Gray, *The research imagination: An introduction to qualitative and quantitative methods* (New York: Cambridge University Press, 2007), s. 128–129.
- P. Wood m.fl. *Cultural diversity in Britain: a toolkit for cross-cultural co-operation* (York: Joseph Rowntree Foundation, 2006)
- R. Illman och P. Nynäs, *Kultur, människa, möte - ett humanistiskt perspektiv*, 2. Uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2017)
- R. León Rosales, *Ett interkulturellt Botkyrka – Om vikten av interkulturella perspektiv i kommunal verksamhet* <<http://mkcentrum.se/wp-content/uploads/2015/09/René-León-Rosales-Ett-interkulturellt-Botkyrka-webb.pdf>> hämtad: 2017-05-04.
- R. Patel och Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder* (Lund: Studentlitteratur, 2003)

S. Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, (Lund: Studentlitteratur, 1997), s. 82.

U. Blossing, *Kompetens för samspelade skolor. Om organisationer och skolförbättring*. (Lund: Studentlitteratur, 2008)

V. Raleigh Yow, *Recording oral history: A guide for humanities and social science*, 2. Uppl. (California: AltaMira Press, 2005), (tillgänglig som e-bok på Google books), (hämtad 2016-05-25), s. 6–7.

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer* (Elanders Gotab, 1991)

Artiklar

“På Öresundsbron blir flyktingkrisen synlig” *DN* [webbsida], (2015) <<http://www.dn.se/nyheter/sverige/pa-oresundsbron-blir-flyktingkrisen-synlig/>>, hämtad 2017-04-15.

A. Portera, “Intercultural competence in education, counselling and psychotherapy” *Intercultural Education*, vol. 25, nr. 2, 2014, s. 168. Tillgänglig: LUBSearch. hämtad 2017-05-14

C. Sarmento, “Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies”, *Intercultural Pragmatic*, vol. 11, 2014 s. 73. Tillgänglig: LUBSearch. hämtad: 2017-05-14

J. D. Snowball och A. C. M Webb, ”Breaking into conversation: cultural value and the role of the South African National Arts Festival from apartheid to democracy”, *International Journal of Cultural Policy*. Vol. 14, nr. 2, 2008, s. 153. Tillgänglig: Gothenburg university library hämtad: 2017-05-12

N. Meer och Tariq Modood, “How does interculturalism contrast with multiculturalism”, *Journal of intercultural studies*, vol. 33, nr. 2, 2016, s. 177. Tillgänglig: LUBSearch hämtad: 2017-04-05

V. Bello, “Interculturalism as a new framework to reduce prejudice in times of crisis in european countries”, *International Migration*, vol. 55, 2017, s. 23. Tillgänglig: LUBSearch. (hämtad: 2017-05-14)

Webbsidor

“Ett år sedan flyktingkrisen - så ser det ut idag” *SVT*, 3/10 (2016) <<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/ett-ar-sen-flyktingkrisen-sa-ser-det-ut-i-dag>>, hämtad 2017-04-09.

”Framgångsrikt men förbisett – om bibliotekens betydelse för integration.”, *Svensk biblioteksforening* [webbsida] (2008) <<http://www.biblioteksforeningen.se/wp-content/uploads/2017/01/7framgangsrikt.pdf>> hämtad: 2017-04-20,

”Mottagning och etablering av nyanlända” *Länsstyrelsen* [webbsida], <<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/manniska-och-samhalle/integration/mottagning-och-etablering-av-nyanlanda/Pages/index.aspx>>, hämtad 2017-04-20.

”Om Region Skåne” *Region Skåne* [webbsida], <<http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/>> hämtad 2017-04-04.

”The EU and the refugee crisis” *European Commission* [webbsida], (2016) <<http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/en/#what-is-refugee-crisis>>, hämtad 2017-04-19.

”Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015” *Eurostat* [webbsida], (2016) <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>>, hämtad 2017-04-09.

”Vanliga begrepp när det gäller statliga ersättningar”, *Migrationsverket* [webbsida], (2016) <<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Vanliga-begrepp.html>>. hämtad 2017-04-25.

”Vårt utvecklingsuppdrag”, *Region Skåne* [webbsida], (2016) <<http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Vart-utvecklingsuppdrag/>>, hämtad 2017-04-05

”SKL:s agenda för integration – om asylmottagande och nyanländas etablering” *SKL* [webbsida], (2017) <<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/skls-agenda-for-integration.html>>, hämtad 2017-04-12, s. 3.

”Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2015” *Migrationsverket* [webbsida], (2015) <<https://www.migrationsverket.se/download/18.23e76fe91505855cf767e4/1485556206639/Migrationsverkets+oktoberprognos+2015+P5-15.pdf>>, hämtad 2017-04-08

”Verksamhets- och utgiftsprognos 2017” *Migrationsverket* [webbsida], <<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac38715917594/1485556216677/Migrationsverkets+prognos+oktober+2016.pdf>>, hämtad 2017-04-11

Uppslagsverk

Nationalencyklopedin [online] <<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integration>> hämtad 2017-04-25, u.o. ”integration”

Officiella publikationer

Region Skåne, *Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling*, Skurup

Region Skåne, *Ansökan om projektbidrag inom biblioteksutveckling*, Helsingborg

Region Skåne, *Det öppna Skåne 2030: Skånes regionala utvecklingsstrategi*. (2014).

Region Skåne, *Projektplan – Litteratur över gränserna: en bokcirkel för kvinnor från olika kulturer*, Skurup

Region Skåne, *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019*. (2015).

Lagar och författningar

Bibliotekslag (Svensk författningssamling 2013:801, Sveriges riksdag)

Lag om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. (Svensk författningsförsamling 2010:630, Sveriges riksdag)

Kvinnofrid (SOU 1997/98: 55, Sveriges regering)

Regeringens proposition, *Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång* (2014/15:45, Sveriges regering)

Sverige, framtiden och mångfalden- från invandrarpolitik till integrationspolitik (SOU 1997/98:16, Sveriges regering)